

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od kwietnia 1909 do kwietnia 1910.

Z funduszu na wydawnictwo podręczników przyrodniczych ukazał się tom I Anatomii człowieka w opracowaniu Prof. Adama Bochenka (str. XVI i 523). Na ukończeniu jest Prof. Leona Marchlewskiego „Chemia organiczna“, która obejmie przeszło 30 arkuszy druku.

Nadto ogłoszonym został: „Katalog wydawnictw Akademii“ (str. VIII i 252), obejmujący całość publikacji akademickich do połowy r. 1909.

W miarę nagromadzenia się materiału wydawane będą zeszyty uzupełniające w myśl uchwały Zarządu Akademii.

Układ katalogu tak został skombinowany, ażeby czynił zadość potrzebom naukowym i ruchu księgarskiego.

Komiteta dla dziejów Polski porozbiorowych w wykonaniu swojego pierwotnego programu dokonał w ubiegłym roku następujących wydawnictw:

a) Dyaryusza Sejmu z r. 1830—1831, wydawanego przez prof. M. Rostworowskiego, tom czwarty, doprowadzony do 18 czerwca 1831, ukazał się w druku.

b) Korespondencyi ks. Lubeckiego z Ministrami Sekretarzami Stanu (Ignacym Sobolewskim i Stefanem Grabowskim), wydanej przez Prof. Smolkę — cztery tomy opuściły prasę.

Nadto podjęto prace przygotowawcze około ogłoszenia: 1-o raportów i instrukcyi dotyczących stosunków Ks. Warszawskiego z Francją; 2-o dalszych materyałów do historii Królestwa Polskiego p. t. „Z papierów Lubeckiego“; wreszcie, 3-o, ważniejszych źródeł do dziejów emigracyi polskiej po r. 1831.

Archiwum Komitetu dzięki uprzejmości i ofiarności osób prywatnych, wzbogaciło się znacznymi nabytkami, odnoszącymi się do końca XVIII i pierwszej połowy XIX wieku.

Encyklopedia polska. Praca nad tem wydawnictwem posunęła się o tyle naprzód, iż w najbliższym czasie (w czerwcu b. r.) rozpocznie się druk I tomu wydawnictwa, który obejmie „Geografię fizyczną“ Polski, opracowaną przez pp. Rehmana, Romera, Sawickiego, Rudnickiego, Dunikowskiego, Siemiradzkiego, Raciborskiego, Niezabitowskiego, Grzybowskiego, Limanowskiego, Radziszewskiego, Rudzkiego, Gorczyńskiego, Dziewulskiego. Po ukończeniu druku pierwszego tomu przystąpi bezwłocznie Komitet redakcyjny do druku dwóch dalszych działów, które już są w rękopisie wykonane.

Prace Komisji greckich Ojców Kościoła IV w. w roku ubiegłym posunęły się znacznie naprzód, tak że w bieżącym roku prof. Leon Sternbach będzie mógł oddać do druku pierwszy tom wydawnictwa, obejmujący Prolegomena do edycyi pieśni św. Grzegorza z Nazyanzu. Prof. Sternbach w r. 1909 przez dłuższy

czas robił poszukiwania w Wenecyi, Florencyi, Rzymie i Medyolanie, w r. 1910 w bibliotece paryskiej. Nadto od września 1909 badają rękopisy włoskie Dr. Gustaw Przychocki i Dr. Jan Sajdak.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym pierwszy tom Seryi III, czyli ogólnego zbioru T. XLVI, rozpoczął też druk tomu XLVII, na który złożono już arkuszy 17. Prócz tego w zakresie Wydziału filologicznego wydane zostały: Materyały i prace Komisji językowej Tom IV, 8°, str. 487 z mapą i 12 ryc., Estreichera: Bibliografia Polska T. XXIII (Zeszyt 2, OK—OŻ) i Biernata z Lublina Ezop., w wyd. Ign. Chrzanowskiego, jako nowy tom Biblioteki pisarzy polskich.

Na posiedzeniach Wydziału filologicznego przedstawiono w ubiegłym roku następujące prace:

Z zakresu językoznawstwa. Piotr Kopko: „Rozbiór krytyczny gramatyki X. O. Kopczyńskiego“. J. Łoś: „Stosunek zdania do innych postaci morfologicznych“. K. Nitsch: „Próba podziału gwar polskich“.

Z zakresu filologii klasycznej. K. Morawski: „Cezar i religia rzymska“.

Z zakresu archeologii przedhistorycznej. K. Hadaczek: „Cmentarzysko ciałopalne koło Przeworska z epoki cesarstwa rzymskiego“.

Z zakresu archeologii klasycznej. L. Sternbach: „Kairos i Metanoia Lysipposa. Studium archeologiczne“. P. Bienkowski: „O paru antykach w Muzeum XX. Czartoryskich“.

Z zakresu archeologii średniowiecznej. J. Grzegorzewski: „Grób Warneńczyka“.

Z zakresu historii literatury i oświaty.

L. Janowski: „Juliusz Słowacki, jako uczeń Uniwersytetu wileńskiego“. — B. Kielski: „Ślady wpływu Wiktora Hugo w dramatach Juliusza Słowackiego“. — J. Tretiak: „Luźne przyczynki do biografii i utworów Jul. Słowackiego“. — Stan. Schneider: „Kilka objaśnień do dzieł Jul. Słowackiego“. — M. Zdziechowski: „Geneza pesymizmu“. — W. Bruchnalski: „Nowe źródła twórczości Jana Kochanowskiego“. — M. Szykowski: „Interjekcja i pytanie retoryczne w poezji Jul. Słowackiego“. — Al. Łucki: „Młodość Kazimierza Brodzińskiego“. — L. Janowski: „Historyografia Uniw. wileńskiego“. — M. Zdziechowski: „Idea duszy świata w literaturze i filozofii XIX w.“ — M. Szykowski: „O stylu Jul. Słowackiego“. — T. Grabowski: „Polacy na Uniwersytecie lejdejskim“. — Tenże: „Krytyka literacka polska za czasów romantyzmu, Cz. II.“ — Maur. Mann: „O rozwoju syntezy literackiej od Gerwinusa“.

Z zakresu etnologii. St. Schneider: „Król węzów“, studyum etnograficzne.

Z zakresu historii muzyki. Zdzisław Jachimecki: „Wpływy włoskie w muzyce polskiej (1540—1640)“. — Adolf Chybiński: „Tabulatura organowa Jana z Lublina z 1450 r. Cz. I.“ — Tenże: „Teorya mensuralna w polskiej literaturze muzycznej z pierwszej połowy XVI stulecia“.

Komisya dla badania historii sztuki w Polsce.

Studia nad historią architektury prowadzą się w dalszym ciągu. Pan Adolf Szyszko-Bohusz z polecenia Komisji zajmuje się inwentaryzacją powiatu Zamojskiego i prowadzi od dłuższego czasu studia nad architek-

turą synagog żydowskich. Badał synagogi w Przedborzu, Szydłowie, Wyszogrodzie, Łęczycy. W pracy swej, bogato ilustrowanej rysunkami i fotografiami, wykazuje autor znaczenie drewnianych synagog dla dziejów naszego budownictwa i podnosi w szczegółach ich tak interesującą i charakterystyczną ornamentację. Praca p. Szyszki-Bohusza znajdzie pomieszczenie w osobnym zeszycie Sprawozdań, poświęconym wyłącznie sztuce żydowskiej, do którego obfite materiały Komisya ma już zgromadzone. Studya nad architekturą cerkiewną na Rusi postępują również naprzód. Prowadzą je pp. Józef Peleński i Obmiński. Pomimo badań prof. Szaraniewicza i ks. kanonika Petruszewicza nad przeszłością Halicza, przedmiot ten dotychczas jeszcze wyczerpany nie został. Badania te prowadzi w dalszym ciągu p. Peleński, wsparty zasiłkiem Akademii.

Do historii naszej architektury XVII w. odnoszą się badania pp. Prof. Dra Jerzego Mycielskiego i Dra Aleksandra Czołowskiego. Prof. Mycielski zajął się zbadaniem historii zamku w Rydzynie. Piękna ta posiadłość należy w XV w. do rodziny Czerwińskich z Wierzbna, którzy następnie swe rodowe nazwisko przemieniają na Rydzyńskich. W ich posiadaniu dobra te znajdują się do połowy XVII w., poczem przechodzą na własność Leszczyńskich. Rafał Leszczyński, wojewoda poznański, buduje część zamku, składającego się z dwóch skrzydeł w kształcie litery L. W r. 1736 Stanisław Leszczyński sprzedaje Rydzyne Józefowi Aleksandrowi hr. Sułkowskiemu, który rozpoczyna przebudowę zamku i prowadzi ją do 1750 r. Sułkowski łączy bliskie stosunki z dworem Augusta II, a tradycya utrzymuje, że miał on być

synem naturalnym tego króla i tem też tłumaczą się częste odwiedziny Augusta na Zamku Rydzyńskim. Zamek zbudowany jest na planie kwadratu, z wieżami po czterech bokach. Apartamenty recepcyjne znajdują się na 2-giem piętrze. Zdobia je ozdobne dekoracje stiukowe wczesno rokokowe. Na uwagę zasługują trzy sale tzw. pór roku i świata, obite gobelinami, dalej sala wodna ośmiokątna, a wreszcie sala prymasowska w stylu empire, prawie identyczna z salą w zamku warszawskim. Sufit ozdobiony obrazem, przedstawiającym Olimp, szkoły Bacciarellego. Zamek posiadał stokilkadziesiąt portretów współczesnych panujących i innych wybitniejszych osobistości owego czasu.

Historią Zamku w Żółkwi zajął się p. Aleksander Czołowski. Zamek ten, rezydencja króla Jana Sobieskiego, dzisiaj w częściowej ruinie, zawierał wspaniałe urządzenia i kosztowne sprzęty, które ks. Michał Radziwiłł późniejszy właściciel zamku przeniósł do Nieświeża. Ogołocony zamek dopiero przed niedawnym czasem popadł w ruinę.

Zamek w Podhorcach, wspaniała rezydencja Rzewuskich, doczeka się wkrótce szczegółowego opracowania. Przekroje i rysunki wykona p. Szyszko-Bohusz, a tekst opracuje Dr. Jan Wilusz, przy współudziale pp. Zygmunta Batowskiego i Świerza pod kierunkiem przewodniczącego.

Do historyi malarstwa w Polsce odnoszą się badania Prof. Dra Jerzego Mycielskiego nad flamandzkim kierunkiem naszego malarstwa w końcu XVI i początku XVII s. Po roku 1580 przybywa do Krakowa z Antwerpii Jakób Mertens i w 1589 zapisuje się do cechu tu-

tejszych malarzy. W aktach jest zapisany jako „niderland“ lub „interland“, żeni się w Krakowie i tutaj umiera w r. 1609. Jedyne znany obraz Mertensa, przedstawiający „Zwiastowanie“, znajduje się w tzw. Prałatówce przy kościele P. Maryi. Ze szkoły Mertensa wychodzą Jakób Fonken oraz Grossenheim, Maciej Kieszek z Piaseczna, Piotr von Enden, syn Jakóba głośnego muzyka na dworze Zygmunta III, Jan Fickert, wreszcie Franciszek van der Velle.

Kierunek flamandzki reprezentuje u nas dalej Daniel Froecher, wpisany w r. 1621 do cechu malarzy, którego piękny portret biskupa Trzebieckiego z datą 1664, znajduje się w kruzgankach kościoła OO. Franciszkanów w Krakowie.

Do kierunku flamandzkiego szkoły Rubensa należy Franciszek Lexycki, urodzony około 1600 w Krakowie. Po krótkim pożyciu z żoną wstępuje do klasztoru Bernardynów. Powołany do dekoracyi kaplicy Ukrzyżowania w Kalwarii Zebrzydowskiej w r. 1640, udaje się następnie do Dubna, następnie do Przeworska, Oleska, Lwowa, Kalisza, Łęczycy i Warszawy. Umiera w r. 1687.

W Krakowie u Bernardynów są następujące obrazy Lexyckiego. Taniec śmierci malowany po r. 1670, Wieczera Pańska (kopia z Rubensa w Muzeum Brera w Medyolanie), Upadek pod Krzyżem (kopia z Rubensa w Muzeum w Brukseli), Ukrzyżowanie wedle Rubensa. We Lwowie u Bernardynów znajduje się obraz Lexyckiego „Ukrzyżowanie“; jest on kopią z takiegoż obrazu Rubensa w Antwerpii. Prawie wszystkie obrazy Lexyckiego są kopiami z rycin obrazów Rubensa. Są to

obrazy znacznych rozmiarów, wykonane poprawnie, a nawet z talentem.

P. Zygmunt Batowski pracuje nad monografią Jana Piotra Norblina (1745—1830). Z obszernego studyum przedstawił p. Batowski rozdział pierwszy, o początkach artystycznej twórczości tego malarza (1745—1830). Pierwsze wykształcenie artystyczne otrzymał Norblin u Franciszka Casanowy, batalisty, malarza krajobrazów i scen rodzajowych, następnie był uczniem przez czas krótki Akademii w Paryżu i Ecole des élèves protégés. W latach 1772—1774 podróżuje, zatrzymując się przez czas dłuższy w Londynie a w r. 1774 przybywa do Polski. W pierwszym okresie twórczości podlega Norblin wpływom dwóch artystów: Watteau i Casanowy. Najgłówniejsze dzieła Norblina w Polsce zdobiły salony ks. Izabelli z Flemingów Czartoryskiej w Powązkach pod Warszawą. W swych „Scènes villageoises“, stanął Norblin świetnością kolorytu dekoracyjnego w rzędzie najcelniejszych malarzy „fêtes galantes“. Trzy wielkie „panneaux“, pochodzące z Powązek posiada Muzeum Czartoryskich w Krakowie, czwarte znajduje się w Warszawie u hr. Władysława Branickiego, piąte u hr. Augustowej Potockiej w Warszawie.

Przewodniczący prof. Maryan Sokołowski przedstawił wyniki badań Dra Bucheit'a, jednego z kustoszów Muzeum monachijskiego, nad Janem Polakiem malarzem z końca XV w., który przybył z Krakowa do Monachium zapewne z Jadwigą Jagiellonką, żoną Jerzego Bogatego. Polak należy do najznakomitszych artystów XV w. wśród malarzy bawarskiej szkoły.

Do historii rzeźby odnosiły się badania prof. M.

Sokołowskiego; Warszawskie Tow. opieki nad zabytkami jest właścicielem biustu z czarnego marmuru, pochodzącego z zamku na Wawelu. Prof. Sokołowski porównując biust ten z portretem Wilibalda Pirkheimera († 1530), słynnego humanisty, burmistrza norymberskiego, przyjaciela Albrechta Dürera, przyszedł do przekonania, że ów biust marmurowy jest wizerunkiem Pirkheimera. Pozostawał on w ożywionych stosunkach z Janem i Sewerynem Bonerami i za ich pośrednictwem biust ten mógł się dostać na Zamek królewski.

Prof. hr. Mycielski podał wiadomość o popiersiu marmurowem Franciszka Salezego Potockiego, dłuta irlandzkiego rzeźbiarza Krzysztofa Hewetsona Hiberniusa. Rzeźba ta wykonana niewątpliwie w Polsce, znajduje się w posiadaniu hr. Mikołaja Potockiego w Paryżu.

W dziedzinie badań nad przemysłem artystycznym wymienić należy komunikaty Prof. Sokołowskiego, odnoszące się do szkatułki ofiarowanej przez króla Zygmunta Starego Joachimowi II, Kurfürstowi brandenburskiemu. Joachim ożeniony był dwukrotnie, pierwszy raz z Magdaleną, księżniczką Saską, drugi raz z Jadwigą, córką Zygmunta I. dn. 1/IX 1535. Wnuczka Kurfürsta Elżbieta Zofia poślubiła w r. 1613 Janusza ks. Radziwiłła i stąd szkatułka ta dostała się w posiadanie Radziwiłłów, skąd ją w r. 1813 Rosjanie zabrali. Obecnie znajduje się szkatułka ta w Eremitażu petersburskim. Szkatułka norymberskiego pochodzenia i znakomitej roboty, wykonana jest z połączanego srebra, ozdobiona perłami, kameami i drogimi kamieniami z herbami polskimi i brandenburskimi. Wyborne fotografie i opis szka-

tułki otrzymał przewodniczący Komisji od p. barona Fölkersama, naczelnego konserwatora Eremitażu.

Drugi komunikat prof. Sokołowskiego, dotyczący przemysłu artystycznego, odnosi się do t. zw. kielicha Jadwigi ze skarbca katedralnego na Wawelu. Kielichy te zwane w literaturze pod nazwą Hedwigsgläser są pochodzenia egipsko-fatymickiego z X wieku. Dotychczas znanych jest tylko pięć takich kielichów w Europie, a mianowicie w Muzeum Germańskim w Norymberdze, w Muzeum w Wrocławiu, w Muzeum w Amsterdamie, w Muzeum des Arts décoratives i piąty nasz w katedrze na Wawelu. Krakowski kielich pochodzi z XIV wieku i składa się z dwóch części, dolnej ze srebra i górnej z kryształu górnego, w którym wyrżnięte są godła sułtanów fatymickich w Egipcie, tj. orzeł i gryf.

Do historii przemysłu artystycznego odnosiły się także komunikaty: Prof. Sokołowskiego o srebrnej plakiecie, przedstawiającej portret Jerzego Ossolińskiego ze zbiorów Eremitażu, tudzież o srebrnym ołtarzyku z Bargello we Florencji, którego warianty znajdują się w katedrze w Płocku i Wilnie. Ważnych przyczynków do historii kultury w Polsce dostarczyli pp. prof. Birkenmajer, który przedstawił dwa rękopisy pochodzące z biblioteki Macieja Bylicy z Olkusza, obecnie w Bibliotece Jagiellońskiej. Oba te rękopisy, treści astrologicznej, ozdobione są inicjałami i miniaturami i pochodzą niezawodnie z daru króla Macieja Korwina, którego Bylica był wielkim ulubieńcem i na dworze którego przebywał.

P. Wład. Bartynowski przedstawił drzeworyt Zachariasza Zelimachera, zdobiący panegiryk na ślub Bazylego Godebskiego z Adelgundą Piasecką r. 1677.

P. Aleksander Czołowski złożył sprawozdanie ze swej podróży do Szwecyi i przedstawił zdjęcie fotograficzne zbroi i portretów polskich, znajdujących się w zamku Skokloster i w Gripsholmie.

P. Dr. Zahorski przedstawił wyniki swych badań, dotyczących grobu W. księcia Witolda w katedrze wileńskiej. W grobie tym, który w roku zeszłym odkryto, znaleziono ułamek płyty marmurowej z postacią biskupa, oraz czaszkę i szczątki szat biskupich. Sprawozdawca przypuszcza, że to są szczątki grobowca biskupa Protasewicza.

Komisyja językowa ukończyła druk czwartego tomu „Materyałów i prac“. Zawiera on prace nad językiem polskim z zakresów: fonetyki opisowej (Steina, Benniego, Nitscha), fonetyki historycznej (Torbiörnssona), dyalektologii (Nitscha), zabytków językowych (Rozwadowskiego), etymologii (Iljińskiego, Rozwadowskiego, Łosia, Ułaszyna, Śmieszka), wreszcie o runach słowiańskich (Ułaszyna). Do tomu piątego przygotowują się przede wszystkim prace dyalektologiczne pp. Jaworka, Magiery, Klicha. Rozpoczęto też druk ostatniego (VI) tomu „Słownika gwar polskich“ Karłowicza. Poza tem dr. Muka przygotowuje wydanie rzadkiego druku łżyckiego z XVI w.: Möllera „Śpiwnika“ z katechizmem, a p. Zawiliński podjął się dokonać fotograficznego zdjęcia całej Biblii królowej Zofii, tak że możnaby mieć w Krakowie autentyczny tekst tego zabytku.

Subwencyonowanego przez Komisyę „Rocznika slawistycznego“ wyszedł tom II, obejmujący recenzye z prac: pp. Vondráka, Jacimirskiego, Mileticza, Lorentza, Bernekera, Pilata, Krymskiego, Tentora, Kulbakina, Ro-

sta, Słońskiego, napisane przez: pp. Zubatego, Vasmera, Nitscha, Meilleta, Rozwadowskiego, Śmieszka, Szachmatowa, Belicia, Porzezińskiego, Łosia, oraz rozumową bibliografię prac z zakresu języków słowiańskich, wydanych w r. 1908.

Praca nad Słownikiem staropolskim w roku sprawozdawczym posuwała się systematycznie i nieustannie naprzód przy pomocy stypendysty Akademii p. Staniewskiego, który układał alfabetycznie wyrazy z cytami, mające wejść do Słownika. Prof. Jan Łoś z dawniej zebranych materyałów wyczerpał i przygotował w wyborze ostatecznym wyrazy polskie zawarte w wydawnictwach: Starodawne Prawa Polskiego Pomniki (10 tomów), Akta Grodzkie i ziemskie (19 tomów), Księga ziemi Czerskiej, Hubego Roty przysiąg krakowskich, Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski, Perlbacha Pommerelisches Urkundenbuch, Monumenta Poloniae Historica, Monumenta Medii Aevi (tomów 18), Teki Pawińskiego (tomów 7), tom XIII Aktów historycznych, Głosy polskie w zapiskach sądowych wielkopolskich, wydanych przez Lekszyckiego i Piekosińskiego. Wybrał też nowy materyał językowy z Mamotrektu Łopacińskiego (rp. XV wieku), z Katechizmu wydanego w r. 1543, z kalendarzy 1528 i 1529 r., ogłoszonych przez Celichowskiego i z kalendarzy skopiowanych przez Łopacińskiego. Prof. Dr. Józef Rostafiński opracował materyał zawarty w jego „Symbola ad historiam naturalem medii aevi“. W ten sposób przygotowany i uporządkowany materyał zajmuje przeszło 20 tysięcy kartek.

Biblioteki pisarzy polskich wyszedł nowy tom p.t. „Biernata z Lublina Ezop“, wydany przez Ign.

Chrzanowskiego; kończy się też druk Katechizmu z r. 1543 w opracowaniu p. Fr. Pułaskiego, niebawem ukaże się Testament stary i nowy, Hortulus animae i inne pokrewnej treści teksty z samego początku w. XVI, opracowane przez p. Bernackiego, po czym zaraz pójdą „Pisma Dzwonowskiego“ wydawane przez p. Badeckiego. W tece jest już gotowa „Walna wyprawa mistrzów na wojnę“ wydawana przez p. Badeckiego; prof. Czubek gotuje do druku „Pieśń Joachima Bielskiego na porażkę pod Bieczyną“ i Bartosza Paprockiego: „Na harde a wszeteczne śpiewanie Joachima Bielskiego na bitwę pod Bieczyną“; p. Bernacki „Pisma Jurkowskiego“, prof. Jan Łoś przygotowuje wydanie „Pamiętników Janczara“ z uwzględnieniem wszystkich znanych rękopisów oraz dawnego przekładu czeskiego. W blizkiej przyszłości prof. Czubek zamierza wydać frantowski wierszowany „Kalendarz wieczny“ z końca XVI lub początku XVII w.; p. Berezowski — pismo Cemy „O stadzie“, prof. Rostafiński — „Compendium ferculorum“ oraz „Gospodarstwo jezdeckie, strzeleckie i myśliwskie“, oba zabytki z XVII w.

Komisya Literacka. — Prace komisji obracały się w ciągu ubiegłego roku głównie około ważnej sprawy wydawnictwa Archiwum Filomatów, co do której powzięto szereg zasadniczych uchwał. Materiał nadesłany został już w całości odpisany i skolacyonowany a druk korespondencyi wzajemnej Filaretów w układzie chronologicznym, obliczony na cztery duże tomy, w opracowaniu prof. Dr Tretiaka postępuje raźnie naprzód. — Z Archiwum tego wydał już prof. Dr Kal-

lenbach osobno „Nieznane pisma, wiersze i listy Adama Mickiewicza“.

Z wydawnictw Komisji wyszedł osobny tom zawierający Nieznane poezye Kazimierza Brodzińskiego w opracowaniu Dr Aleksandra Łuckiego, który wydaje równocześnie korespondencję i nieznane pisma prozaiczne Brodzińskiego w XII tomie Archiwum Komisji Literackiej, na czem się ten tom zakończy. Przyjęto do wydania w XIII t. Archiwum Piotra Statoryusza Gymnasii Pinczoviensis institutio z r. 1560, rzadki i interesujący przyczynek do poznania systemu i treści nauczania w kalwińskich szkołach, w opracowaniu prof. Dra Karbowiaka, tudzież ustęp z Rewelacji św. Brygidy w przekładzie polskim w wydaniu prof. Łosia. Przyjęto również do wydania w osobnej publikacji Katalog inkunabułów opactwa Mogilskiego opracowany przez X. Gerarda Kowalskiego O. Cist. — Rozpoczęto wreszcie druk tomu XIV Archiwum, w którym będzie wydany dyaryusz Stanisława Reszki opracowany przez prof. J. Czubka.

Komisya bibliograficzna. W maju b. r. ukazał się drugi zeszyt XXIII tomu Bibliografii polskiej K. Estreichera, wydany przez prof. Stan. Estreichera. Zeszyt ten objął dokończenie litery O (od OK — do OŻ), a nadto pomieszczono tu kilka arkuszy „Uzupełnień i sprostowań“ do dawniej wydanych tomów. Druk następnego tomu, obejmującego literę P rozpocznie się z końcem maja.

Wydział historyczno-filozoficzny. Z publikacji Wydziału ukazał się: tom Rozpraw LIII. (str. nl. 4 i l. 294, oraz 6 tablic) z pracami pp. Heinricha, Kętrzyńskiego, Bergera, Waszyńskiego i Semkowicza.

W toku jest tom LIV z rozprawami pp. Taubenschlaga, Talki-Hryncewicza i innych.

Jako osobne publikacje ogłoszone zostały prace Dr Michała Sobieskiego: „Uzasadnienie metody obiektywnej w estetyce“ (str. nl. 4 i l. 144), oraz Ks. Dr Stefana Szydelskiego: „Konstanty Zieliński, arcybiskup Lwowski“ (str. nl. 4 i l. 197).

Wspólnie z Wydziałem III wydana została rozprawa Dr Ludomira Sawickiego: „Rozmieszczenie ludności w Karpatach Zachodnich“ (str. nl. 2 i l. 69 oraz dwie tablice).

Nakładem funduszu wydawniczego im. Wiktora Osławskiego pojawiła się praca Dr Jana Łukasiewicza: „O zasadzie sprzeczności u Arystotelesa“ (str. nl. 2 i l. 212).

Kosztom funduszu śp. Nestora Bucewicza ogłoszone zostały następujące książki: 1) Dr Wacław Sobieski, „Polska a Hugonoci po Nocy św. Bartłomieja“ (str. 231); 2) Dr Jan Rutkowski, „Klucz Brzozowski biskupstwa Przemyckiego w w. XVIII“ (str. VIII i 221 oraz 21 tablic); 3) Dr Adam Wrzosek, „Jędrzej Śniadecki“, t. I (str. 331); tom II ukaże się niebawem; 4) Druk książki Prof. L. Finkla: „Elekeya Zygmunta I“ już się rozpoczął.

Nadto pojawiło się dzieło ks. Prof. Dr Fr. Gabryła: „Filozofia przyrody“ (str. 468) na które Wydział hist. filozof. udzielił autorowi subwencji w kwocie 1200 K.

Rozprawy czytane lub streszczone na miesięcznych posiedzeniach Wydziału odnoszą się do następujących przedmiotów:

Do zakresu historyografii polskiej należą prace pp. W. Kętrzyńskiego: „Niektóre uwagi o autorze i tekście

najdawniejszej kroniki polskiej“ i p. Wł. Semkowicza: „O Roczniku t. zw. świętokrzyskim dawnym“.

Rozprawa p. A. Szelągowskiego: „Granice Polski i Rusi w X—XI w.“ zajmuje się jednym z najważniejszych problemów najdawniejszych dziejów polskich.

Historyi polsko-litewskiej poświęcone są prace p. St. Zakrzewskiego: „Uwagi nad unią horodelską“: p. Ant. Prochaski: „Witold Litewski wielki książę. 1352—1430“.

Dzieje Polski w XVI stuleciu znajdują uwzględnienie w rozprawach p. L. Finkla: „Elekeya Zygmunta I“ i p. W. Sobieskiego: „Polska a Hugonoci po Nocy św. Bartłomieja“.

Praca p. St. Krzyżanowskiego: „Regnum Poloniae“ zajmuje się zbadaniem prawnopublicznego charakteru państwa polskiego w w. XIV.

P. Jan Rutkowski w rozprawie: „Klucz Brzozowski biskupstwa przemyskiego w w. XVIII“ przedstawia stosunki gospodarcze w jednym z wielkich latifundiów duchownych.

Do zakresu dziejów umysłowości polskich w czasach nowszych należy obszerna monografia p. A. Wrzóska: „Jędrzej Śniadecki. Życiorys i rozbiór pism“.

Historyi porozbiorowej dotyczą następujące prace i referaty: 1) Włodz. Czerkawski „O Pamiętnikach Gen. Prądzyńskiego“; 2) St. Smolka „Plan reformy administracyjnej i rozwinięcia konstytucyi w Królestwie polskim przed powstaniem listopadowem“; 3) St. Szpoński „Maurycy Mochnacki“ oraz 4) M. Sokolnicki „Bilans czynności dyplomatycznych polskich w Paryżu w r. 1831“.

Ekonomia polityczna reprezentowana jest przez rozprawę p. A. Krzyżanowskiego: „Pieniądz“; a prawo rzymskie przez pracę p. Adolfa Bergera: „Dotis dictio w prawie rzymskiem“.

Do historii prawa wschodniego odnosi się pierwsza część niedokończonej monografii śp. Stefana Waszyńskiego: „Dzierżawa i najem u społeczeństw starożytnych“.

Różnym kwestyom i zagadnieniom filozoficznym poświęcone są następujące rozprawy: 1) Wł. Heinrich „O dwojakiej formie dualizmu filozoficznego“; 2) L. Zengteller „Teoria psychofizycznego parallelizmu“; 3) Wł. Heinrich „Filozofia i psychologia zagadnienia przestrzeni“; 4) J. Łukasiewicz „O zasadzie sprzeczności u Arystotelesa“; 5) M. Sobeski „Uzasadnienie metody obiektywnej w estetyce“; 6) W. Rubczyński: „Mateusza z Krakowa *Rationale operum divinatorum*“, oraz 7) A. Żółtowski „Realizm i idealizm w filozofii Hegla jako wiedza bezpośrednia i absolutna“.

Komisja historyczna ogłosiła w ubiegłym roku następujące wydawnictwa. Przedewszystkiem wymienić należy wydany przez Prof. Stanisława Krzyżanowskiego II zeszyt „*Monumenta Poloniae palaeographica*“. Przy sposobności wydania pierwszego zeszytu omówiono obszerniej cały program wydawnictwa i podano wiadomość o wielkim zbiorze fotografii dla jego przygotowania nagromadzonym (*Rocznik 1907/8*, str. 85 nast.). Sprawozdanie za rok 1908/9 wspominało o dalszych podróżach archiwalnych wydawcy w tym samym celu przedsięwziętych. Także i w roku ubiegłym odbył prof. Krzyżanowski podróż archiwalną dla uzupełnienia zbioru do Wrocławia, gdzie w archiwach królewskim i miejskiem

zbadał kilkanaście dyplomów z początku XIII wieku i uzyskał ich zdjęcia.

Wydany obecnie zeszyt drugi obejmuje dalszych 41 tablic od nr. XXVIII — LXVIII wykonanych w światłodruku w zakładzie J. Löwy'ego w Wiedniu.

Przy wydaniu wypadło cofnąć się jeszcze chronologicznie w wiek XII wskutek odnalezienia przez wydawcę nieznanego dokumentu biskupa wrocławskiego Żyrosława, uzupełniono także dokumenty trzebnickie i objęto materiał dyplomatyczny z różnych dzielnic Polski po rok 1216.

Wydawca poprzedził rzecz przedmową łacińską i krótkimi również łacińskimi regestami dokumentów. Przy wydaniu kierowano się podobnemi zasadami, jak przy zeszycie poprzednim, dać wydawnictwo ściśle przedmiotowe, aby przyszłe badania krytyczne umożliwić. Streszczenia dokumentów i objaśnienia tablic nie mogą też zastąpić osobnego zamierzonego wydania regestów, które będą musiały objąć także materiał kopii i rozwiązać szereg kwestyi krytycznych, dla poznania historii polskich kancelaryj doniosłych.

Komisya historyczna wydała dalej opracowaną przez prof. Stanisława Krzyżanowskiego 3 część II tomu „Praw i przywilejów miasta Krakowa“, która zawiera dokumenty do historyi cechów z lat 1649—1696 i akty do spraw majątkowych z lat 1587—1696, a nadto indeks do wszystkich trzech części drugiego tomu, ułożony przez wydawcę przy przeważnym udziale p. Władysława Barana. Wśród dokumentów cechowych pomieszczono także szereg aktów wcześniejszych nieznanych dawniejszemu wydawcy ś. p. Piekosińskiemu, a ko-

niecznych dla zrozumienia ciągłości rozwoju cechów. Tem samem wyczerpano materyał do historyi organizacyi Krakowa po koniec panowania Jana III. Księgi budżetów opracowane zostaną w osobnym tomie.

Dr. Eugeniusz Barwiński otrzymawszy subwencyę od Komisyi, jeździł w ubiegłym sierpniu do Szwecyi w celu zbadania materyałów polskich z 16 i 17 wieku w tamecznych archiwach, zwłaszcza w głównem Archiwum państwowem (Riksarkivet) w Sztokholmie.

Poszukiwania te miały na celu zgromadzenie materyałów do monografii o pierwszych latach panowania Zygmunta III (1587—1593). W archiwum wymienionem zbadał i wyzyskał p. B. wszystkie do lat tych odnoszące się materyały, a więc: korespondencyę Jana Szwedzkiego z synem, znajdującą się w księgach Riksregistratur i Kungl. bref of concepter, odnośne partye działów Acta historica i Diplomatica-Polonica, zawierające ważne przyczynki do elekcyi 1587 r. i zjazdu w Rewlu 1589 r., a z wszystkich ważniejszych aktów polecił sporządzić kopie. Pozatem starał się obznajomić z urządzeniem i zawartością archiwum i zorientować się w materyałach odnoszących się do historyi polskiej, poczynił notaty, które dla przyszłych badaczy mogą służyć jako pierwsza informacya, w szczególności zaś sporządził wykaz materyałów zawartych w dziale Extranea-Polska arkivet.

Druk wydawanych przez Dr. Barwińskiego „Dyaryuszów sejmowych 1591—1592“, rozpoczęty jesienią, postąpił już o tyle, że wydrukowano akty zjazdów i instrukcye sejmików poprzedzających sejm inkwizycyjny, poczem zaraz w dalszym ciągu będą się

drukować oba dyaryusze tego sejmu, co jeszcze zabierze czas dłuższy.

W rozpoczętem poprzednio wydawnictwie nowego tomu XI Archiwum Komisji Historycznej, po ogłoszeniu wspomnianych już przedtem (zob. Rocznik poprzedni 1908/9, str. 93) rzeczy pp. Barwińskiego, Bałabana i Polaczkówny, wydrukowano krótki, lecz ciekawy „Expens dworu królowej Katarzyny, 3-ej żony Zygmunta Augusta“, znaleziony w Archiwum wiedeńskim i wydany przez Dr. Edwarda Kuntzego. Tom niniejszy pomieści w dalszym ciągu „Ceremoniały koronacyjne“ w opracowaniu prof. Dr. Kutrzeby. „Najstarszą księgę wilkierzy krakowskich“ w wydaniu prof. Dr. Estreichera, „Rozsiedlenie szlachty w ziemi rawskiej“ w opracowaniu p. Wittyga i kilka rzeczy dawniej zapowiedzianych.

W pracach t. z. Ekspedycji rzymskiej w r. 1909/1910 brali udział w dalszym ciągu aż do końca czerwca 1909 Dr. Jan Ptaśnik i Dr. Stanisław Zachorowski a następnie od jesieni r. 1909 Dr. Jan Rutkowski, Dr. Abdon Kłodziński i Dr. Jan Ptaśnik, którzy dotąd w Rzymie przebywają. Nadto kierownik ekspedycji prof. Abraham bawił w Rzymie przez listopad 1909 a prof. Dr. Wincenty Zakrzewski od grudnia 1909 do końca lutego 1910. Dr. Ptaśnik (który od paźdz. do marca był członkiem zwyczajnym Austriackiego Instytutu Historycznego) pracuje wciąż w dalszym ciągu nad wydawnictwem średniowiecznych Monumenta Vaticanae Poloniae. Druk tekstu I tomu, zawierającego akty i rachunki, dochodów kancelaryi papieskiej z krajów polskich z lat 1207—1344, jest już ukończony zupełnie;

ułożenie jednak indexu i wstępu będzie jeszcze wymagać długiego czasu, chociaż praca nad tem już się rozpoczęła. Rozpoczęto też niezwłocznie druk obu tomów następnych: II-go, który obejmie także same akty kancelaryjne z lat 1344—1371 i III-go, w którym będą wydane *Analecta* rzeczy średniowiecznych odnoszących się do Polski XIII i XIV wieku. Są to akty nie uwzględnione przez Theinera; główny zrab wydawnictwa będą zajmowały akty procesowe przeciw biskupowi Muskacie i supliki z czasów Kazimierza Wielkiego. Zadaniem Dr Kłodzińskiego jest pomagać p. Ptaśnikowi przy jego wydawnictwie i czynić poszukiwania według jego wskazówek. Głównem zadaniem Dr Rutkowskiego jest wspieranie prof. Stanisława Zakrzewskiego przy wydawnictwie aktów Nuncyatury polskiej Caligari'ego 1578—1581, że jednak to wydawnictwo, acz rozpoczęte, postępuje bardzo powoli, przeto p. Rutkowski zajął się także zbadaaniem Dyaryusza podróży do Polski Jana Pawła Mucante, papieskiego mistrza ceremonii, który towarzyszył kardynałowi legatowi wysłanemu do Polski 1596, którego to dyaryusza odpis z Archiwum Watyk., zrobiony w latach dawniejszych, dał sposobność p. Rutkowskiemu zapoznania się z innymi podobnymi utworami i do opracowania o tym przedmiocie studyum, które się będzie nadawało bądźto do ogłoszenia jako oddzielna rozprawa, bądź też posłuży za wstęp do przyszłego wydawnictwa Dyaryusza Mucante. Nakoniec przebywał czas dłuższy i przebywa nadal w Rzymie Dr Maciej Loret i pracuje nad historią Kościoła w krajach polskich, w epoce porobiorowej, a przygotowuje także wydanie Dyaryusza Garampi'ego, na co Komisya historyczna udzie-

liła mu subwencji. Obok tych prac prowadził Prof. Abraham dalsze poszukiwania wśród niezbadanego dotąd materiału tak w Florencyi jak w Rzymie. W Florencyi w Bibliotece narodowej przejrzał 3 tomy znajdujących się tam Aktów skarbowych papieskich z początku wieku XV z czasów papieży Jana XXIII i Marcina V. W Rzymie zaś dzięki uprzejmości Zarządu Archiwum watykańskiego miał sposobność przedsięwziąć badanie orientacyjne wśród dotąd nieuporządkowanego ani zinwentaryzowanego i dla nauki niedostępnego działu Instrumenta monastica, obejmującego dokumenty oryginalne odnoszące się do dziejów poszczególnych Zakonów. W dziale tym mieści się olbrzymia ilość dokumentów pergaminowych i papierowych jak dyplomów, listów itp., tak średniowiecznych jak i nowszych, a narazie są one tylko rozłożone wedle Zakonów a wśród aktów każdego Zakonu wyróżniono 3 oddziały: bulle, brewia i instrumenta, pomiędzy którymi zamieszczono wszystkie akty niepodpadające pod kategorię bull lub brewiów. Prof. Abraham stwierdził dotąd, że w dziale tym znajdują się akty Zakonów: Dominikanów, Franciszkanów, Benedyktynów z Nonantoli, Cystersów, Augustyanów i Bazyljanów, bliżej zaś zajął się zbadaniem działu dokumentów Dominikańskich.

Komisya prawnicza. W ciągu ubiegłego roku ukazał się dalszy ciąg wydawanego przez prof. Osvalda Balzera „Corpus iuris Polonici“, a mianowicie tomu czwartego (drugiego) zeszyt pierwszy, obejmujący 34 pierwszych arkuszy (272 strony). W zeszycie tym pomieszczono zabytki ustawodawstwa polskiego z lat 1523 do 1526, jednego z najważniejszych i najbardziej ożywio-

nych okresów ustawodawczych za panowania Zygmunta I. Kontynuację publikacji tej wydawca ma zamiar podjąć po ułatwieniu się z innemi, dla Akademii przeznaczonemi pracami terminowemi.

Praca nad wydawnictwem „Zródła prawa niemieckiego w Polsce“, mającem pomieścić średniewieczne pomniki tego prawa powstałe lub rozpowszechnione w Polsce, prowadzona jest w dalszym ciągu. W obecnym roku przystąpił wydawca, Dr. Stan. Estreich, do zbierania rękopisów śląskich, stojących w najbliższym związku z pomnikami polskimi i niektórych nowo odnalezionych rękopisów n. p. w bibliotece Baworowskich. Na posiedzeniu Komisji prawnej z dnia 29 kwietnia b. r. zatwierdzono ostateczny plan wydawnictwa, przedłożony przez wydawcę, tak że druk niebawem będzie mógł się rozpocząć. Podjęto nadto myśl ogłoszenia w wydaniu krytycznem dwóch pierwszorzędnych zabytków: 1) Najdawniejszego pomnika prawa polskiego z XIII w. na podstawie rękopisu Elbląskiego, oraz 2) t. z. „Iura Prutenorum“ według wszystkich dostępnych kodeksów. Zabytki te ukazać się w osobnym tomie.

Praca nad wydawnictwem Pism rokokowych postąpiła w roku ubiegłym znacznie. Po wyczerpaniu materiału rękopiśmiennego (w części także i drukowanego) bibliotek: Zakładu Ossolińskich we Lwowie, hr. Tarnowskich w Dzikowie, hr. Branickich w Suchej, hr. Raczyńskich w Poznaniu, hr. Działyńskich w Kórniku, hr. Kraśińskich i hr. Zamoyskich w Warszawie, wreszcie trzech miejscowych (ks. Czartoryskich, Jagiellońskiej i Akademickiej), sporządzają się jeszcze odpisy z otrzymanych świeżo rękopisów z ces. Publ. Biblioteki w Petersburgu

i hr. Raczyńskich w Rogalinie, a o wypożyczenie rękopisów z biblioteki hr. Brahe w Skokloster w Szwecyi rozpoczęto starania.

Obecny stan wydawnictwa jest taki, że tom I, obejmujący wiersze rokokowe, echa, dyalogi, wogóle utwory o wybitnej formie literackiej, jest już niemal gotowy i po wakacjach może być oddany do druku.

Druga część VII tomu Archiwum ukazała się na widok publiczny (str. nl. 6, str. l. 399). Zawiera: „Zbiór aktów do historyi ustroju sądów prawa polskiego i kancelaryi sądowych województwa krakowskiego z w. XVI do XVIII“ w opracowaniu prof. Kutrzeby. Druk następnego tomu Archiwum niebawem się rozpocznie.

Zbieranie materyałów do następnych tomów Star. Pr. Pol. Pomn. i Archiwum prowadzone są, tak jak w latach poprzednich, bez żadnej przerwy.

Wydział matematyczno-przyrodniczy wydał w roku sprawozdawczym tom XLIX „Rozpraw“ swoich, w dwóch działach:

A) Nauki matematyczno-fizyczne, 1909, 8°, str. 474 (11 tablic, nadto liczne rysunki w tekście). Zawiera 20 rozpraw.

B) Nauki biologiczne, 1909, 8°, str. 288 (12 tablic, nadto liczne rysunki w tekście). Zawiera 12 rozpraw.

Wspólnie z Wydziałem historyczno-filozoficznym Wydział ogłosił, w postaci oddzielnej broszury, pracę Dra Lud. Sawickiego p. t. „Rozmieszczenie ludności w Karpatach Zachodnich“ 1910, 8°, str. 69.

Jednem z najważniejszych wydawnictw Wydziału jest jego *Buletyn* (Bulletin International), którego zeszyty ukazywały się w miesięcznych okresach czasu. *Buletyn*

(który zamieszcza prace, pisane w jednym z czterech następujących języków: angielski, francuski, łaciński, niemiecki) zawiera bądź krótkie przedwstępne wiadomości, bądź też całkowite, nieraz obszerne rozprawy. Objętość tego wydawnictwa wzrosła w roku sprawozdawczym bardzo znacznie. Tom *Buletynu* za rok 1909 musiano rozdzielić na dwa półtomy, z których

	za półrocze	liczy stron		tablic
pierwszy tom	I	772	in 8°	14
drugi tom	II	993	in 8°	49

razem 1765 str. in 8° oraz 63 tablice. Z następującego zestawienia widoczne jest nieustanne zwiększanie się objętości *Buletynu* Wydziału III-go w ostatnich kilku latach:

Buletyn w roku 1905:	stron 890	tablic 20
" " " 1906:	" 942	" 31
" " " 1907:	" 1084	" 26
" " " 1908:	" 1093	" 32
" " " 1909:	" 1765	" 63

Poczynając od stycznia 1910 *Buletyn* Wydziału ukazuje się w dwóch seryach: serya *A*, poświęcona naukom matematycznym, astronomii, fizyce, chemii, mineralogii, geologii i t. p.; oraz serya *B*, zawierająca komunikaty i prace z zakresu wszystkich nauk biologicznych. Serya *A* ukazuje się (jak poprzednio cały *Buletyn*) pod redakcją Sekretarza Wydziału, kierunek wydawnictwa seryi *B* objął delegowany przez Wydział czł. Wł. Kulczyński.

Na posiedzeniach, odbytych w ciągu okresu spra-

wozdawczego, Wydział mat.-przyrodniczy rozbił ogółem 102 prace, z pomiędzy których 97 postanowił ogłosić w swych wydawnictwach.

Z zakresu analizy matematycznej ogłoszono: czł. Zaremby dwie prace: „O istnieniu najwyższej jednego tylko rozwiązania zagadnienia Dirichleta“ oraz „O zasadzie najmniejszej wartości“; czł. Żorawskiego „O pewnych własnościach całek wielokrotnych“; dalej dwie prace p. W. Sierpińskiego: „Pewne twierdzenie, dotyczące się liczb niewymiernych“ oraz „O wartości asymptotycznej pewnej sumy“; wreszcie prof. A. Korna z Monachium „O pewnych nierównościach, występujących w teorii drgań sprężystych lub elektrycznych“; ogółem prac sześć.

Z zakresu fizyki ziemi ogłoszono p. J. Krassowskiego rozprawę konkursową „Zastosowanie metody A. Schustera do zagadnienia zmienności szerokości geograficznej“. Nadto czł. Rudzki podał w Buletynie wiadomość o wydanem przez Akademię swem dziele „Fizyka Ziemi“.

Do historyi astronomii dostarczył nadzwyczaj ciekawego przyczynku czł. Birkenmajer (przy współpracownictwie p. I. Collijn z Upsali) w postaci pracy p. t. „Nova Copernicana“.

Do działu fizyki właściwej należy 14 prac, ogłoszonych w roku sprawozdawczym. Charakter badań doświadczalnych mają rozprawy: prof. J. Kowalskiego i p. U. Rappela „O potencyalach wyładowania w przypadku prądu przemiennego“; prof. J. Kowalskiego i p. J. Dzierzbickiego „O fosforescencji ciał organicznych w temperaturach niskich“ oraz dwa dalsze przyczynki

do badań nad luminescencją prof. J. Kowalskiego:

a) „O odstępstwach od prawa Stokesa“ b) „O związku pomiędzy absorbcją a fosforescencją pewnych związków organicznych“; dalej praca czł. M. Smoluchowskiego „Doświadczenia nad fałdowaniem się sprężystych płyt pływających“; praca p. Stan. Lorii p. t. „O dyspersyi światła w nasyconej parze sodu“; praca p. Konstantego Zakrzewskiego p. t. „O dyspersyi optycznej metali w widmie widzialnem, część I“; praca p. W. Świętosławskiego „Przyrząd elektryczny do wyznaczania stałej kalorymetru“; wreszcie praca p. K. Adwentowskiego „Zachowanie się tlenku azotu w temperaturach niskich“; ta ostatnia rozprawa, interesująca dla fizyka, wkracza zarazem w zakres nauki chemii. Bardziej teoretyczny charakter mają rozprawy: p. J. Salpetera „O pewnej metodzie wyznaczania jonowych stałych charakterystycznych Ra-A“; p. Konst. Zakrzewskiego „O optycznych własnościach metali“; praca czł. M. Smoluchowskiego „O pewnem zagadnieniu z teorii sprężystości“ (która znajduje się zresztą w związku z zagadnieniami geofizycznymi, a nawet geologicznymi); nareszcie dwie prace czł. Wład. Natansona, mianowicie: „Przyczynek do teorii dyspersyi w ciałach gazowych“ oraz „O teorii ekstynkcyi w ciałach gazowych“.

Chemia fizyczna, której granice względem fizyki z jednej strony, względem chemii z drugiej, pociągnąć trudno, jest reprezentowana w tegorocznych pracach Wydziału przez rozprawy następujące: prof. Brunera i p. Z. Łahocińskiego „O fotochemicznym działaniu następczem“; p. W. Świętosławskiego „Badania termochemiczne nad związkami organicznymi“; prof. Brunera i p.

S. Czarneckiego „Przyczynek do kinetyki bromowania“; prof. Brunera i p. J. Zawadzkiego dwie prace: „O równowagach między solami metali a siarkowodorem“ oraz „O wspólnem strącaniu talu z innymi siarczkami grupy siarkowodorowej“; nareszcie p. Z. Woynicz-Sianożęckiego „O możliwym układzie atomów węgla w cząsteczce benzolu“. Do innych działów chemii (nieorganicznej, organicznej i fizyologicznej) należą rozprawy następujące: p. Ant. Korezińskiego „O solach anormalnych, część II“; p. J. Kozaka „O działaniu wodorotlenku potasowego na dwuoksym acetylo-izatyny“; pp. J. Buraczewskiego i M. Dziurzyńskiego „Bromowanie strychniny, brucyny i innych alkaloidów“ (w dwóch częściach); p. St. Mostowskiego „O zachowaniu się glukozofenetydydu i czteroacetylo-glukozofenetydydu w organizmie zwierzęcym“; p. Maryi Strzeleckiej „O siarkocyanianach ksylolowych“; p. T. Koźniewskiego „Jodowe pochodne alkaloidów chinowych“; pp. J. D. Borkowskiego i Z. Szymanowskiego „Aglutynacja i hemoliza ciałek krwi zapomocą soli metali ciężkich“; pp. L. Barabasza i czł. L. Marchlewskiego „Dowód ostateczny identyczności chlorofilopyrrolu i hemopyrrolu“; pp. H. Malarskiego i czł. L. Marchlewskiego „Studia nad chlorofilami“; pp. Z. Leyki i czł. L. Marchlewskiego „Studia nad hemopyrrolem“; p. Z. Motylewskiego „O metoksyfenilo-kumaronach“; pp. czł. L. Marchlewskiego i J. Robla „Barwiki azowe 2.4-Dimetylopyrrolu i hemopyrrolu“; p. W. Arnolda dwie prace: „Nowy odczyn barwny ciał białkowych“ oraz „Peptydy tkankowe“. Ogółem z rozmaitych działów chemii ogłoszono prac 21.

Z zakresu mineralogii, petrografii, krystalografii

mamy do wymienienia w roku sprawozdawczym: badania czł. Morozewicza nad stellerytem; pracę p. Z. Rozena „Dawne lawy W. Ks. Krakowskiego“ oraz dwie rozprawy p. Stef. Kreutza, pierwsza o krystalizacyi salmiaku, druga o alstonicie.

Z dziedziny tektoniki geologicznej ogłoszono: p. W. Kuźniara pracę, poświęconą tektonice fliszu na północ od Tatr, oraz rozprawę p. J. Smoleńskiego „O powstaniu północnej krawędzi podolskiej i o roli morfologicznej młodszych ruchów Podola“. Pięć innych prac z zakresu geologii zajmuje się stratygrafią pokładów, mianowicie rozprawy: p. J. Jarosza o wapieniu węglowym w okręgu krakowskim, p. K. Wójcika o oolicie w przekopie kolejowym w Balinie koło Krakowa, p. Br. Rydzewskiego o kredzie w Miałach pod Grodnem, p. S. Weignera o cenomańskich piaskach niżniowskich, p. J. Nowaka o górnej kredzie w okolicy Halicza; cztery dalsze wreszcie: p. J. Siemiradzkiego „Zbiory L. Zejsznera z Kieleckiego dewonu“, p. J. Jarosza „Fauna wapienia węglowego w okręgu krakowskim. I. Trylobity“, p. W. Rogali „O niektórych małżach senonu lwowsko-nagórzańskiego“ i p. J. Nowaka „Przyczynek do znajomości senonu w Królestwie Polskiem“, są treści przeważnie albo wyłącznie paleontologicznej.

W dziale botanicznym systematyka zastąpiona jest przez „Uzupełnienia Monografii porzeczek“ czł. E. Janczewskiego (o nowych gatunkach i odmianach, o gatunkach i odmianach z Chin, o porzeczek złotej), 15-tą część „Krytycznego przeglądu roślinności Galicyi“ czł. H. Zapałowicza, „Monografię rodzaju *Biscutella* L.“ p. Edm. Malinowskiego, „Rewizyą rodzaju *Sphaerosoma*

Klotzsch“ p. K. Roupperta i „Promieniowce z ludzkiej rogówki“ p. B. Namysłowskiego. Cztery inne prace mają kierunek fizyograficzny, mianowicie: p. Wł. Szafera opis geobotaniczny Miodoborów galicyjskich, tegoż „Przyczynek do znajomości siarkoflory okolic Lwowa“, p. E. Niezabitowskiego „Materyały do flory sosen Galicyi“ i czł. M. Raciborskiego wiadomość o gat. *Azalea pontica* w puszczy Sandomierskiej i jego pasorzytach. Z zakresu anatomii roślin wydano rozprawę p. Wł. Mazurkiewicza „Typy anatomiczne kory cynamonowca“. Obficie jest reprezentowana fizjologia; należą do niej prace: p. J. Brzezińskiego o płodności i potomstwie chrzanu, p. W. Staniszkisa o przemianie związków fosforowych w roślinach, p. S. Krzemienieńskiego o ruchach fototaktycznych, p. Ad. Dzierzbickiego „Kilka spostrzeżeń nad wpływem związków próchnicznych na rozwój drożdży i fermentację alkoholową“, tegoż „Przyczynek do bakterjologii gleby“, p. Krzemienieńskiej „Wpływ składników mineralnych pożywki na rozwój azotobaktera“, wreszcie p. Z. Wóycickiego „Spostrzeżenia nad zjawiskami wzrostu, regeneracji i rozmnażania się niektórych wodorostów zielonych w hodowlach pracownianych i pod wpływem gazu świetlnego“.

Prace zoologiczne tyczą się przeważnie budowy, rozwoju i czynności zwierząt; systematyce poświęcone są tylko dwa Fragmenty arachnologiczne czł. W. Kulczyńskiego i p. Edw. Schechtla opisy roztoczków z rodziny Hydrachnidae. Anatomia lub histologią zwierząt zajmują się rozprawy: p. Br. Frenkla „O drogach mózdkowych gołębia“, p. R. Hulanickiej „O zakończeniach nerwowych w skórze żaby jadalnej“, p. S. Udzieli

„O układzie limfatycznym larwy Salamandry plamistej“, p. G. Poluszyńskiego „O niektórych anomaliach w budowie przewodów płciowych u ślimaka winniczka“. Ze studyów ontogenetycznych wynikły prace: p. T. Kurkiewicza o histogenezie mięśnia sercowego zwierząt kręgowych, p. W. Mierzejewskiego o rozwoju układu limfatycznego ptaków, p. B. Fulińskiego „Przyczynek do embryologii chrząszcza *Agelastica alni* L.“, p. S. Kopcia „O morfologicznych i histologicznych skutkach kastracyi i transplantacyi u motyli“, czł. J. Nusbauma i p. M. Oxnera „Przyczynki do poznania regeneracyi u wstężnic“, p. Tad. Garbowskiego „O nowych doświadczeniach cytologicznych na jajach jeżowców“.

Do zakresu fizjologii należą rozprawy: czł. N. Cybulskiego „O stosunku prądów czynnościowych do stanu czynnego mięśni“, czł. N. Cybulskiego i p. J. Dunin-Borkowskiego „Wpływ błon i przegród na siły elektromotoryczne“, pp. A. Wrzoska i A. Macieszy o dziedziczności t. zw. padaczki u morskich świnek, p. W. Staniewicza praca o doświadczeniach nad trawieniem tłuszczu u wymoczków.

Wreszcie do zakresu antropologii i antropogeografii należą dwie prace: czł. J. Talko-Hryncewicza „Ludy Azji środkowej“ i „Notatki do antropologii Czuwaszów nadwołżańskich“, p. L. Sawickiego „Stosunki ogólne rozmieszczenia ludności w Karpatach zachodnich“, nareszcie p. J. Czekanowskiego „Sprawozdanie z badań dokonanych w międzyczeczu Nilu i Kongo“.

Komisja fizyograficzna wydała tom 43-ci Sprawozdań, zawierający materiały do fizyografii kraju a nadto z Atlasu geologicznego Galicyi dodatek do ze-

szytu 15-go z południowo-wschodnią częścią mapy „Kraków“, opracowaną przez D-ra K. Wójcika. W druku są: 44-ty tom Sprawozdań i trzy zeszyty Atlasu geologicznego, złożone z 12-tu map, mianowicie: Rudki i Komarno, Bóbrka i Mikołajów, Przemyślany, Żydaczów i Stryj, Rohatyn, Halicz i Kałusz (zeszyt 22-gi), Nowy Targ i Zakopane, Szczawnica, Tatry (zeszyt 24-ty), Turka, Ustrzyki Dolne, Bolechów (zeszyt 25-ty).

Sekcyja meteorologiczna Komisji fizyograficznej otrzymała w r. z. spostrzeżenia meteorologiczne z 17-tu własnych stacyi i z 11-tu stacyi Towarzystwa Tatrzańskiego; ze stacyi tych dziesięć tylko było zaopatrzonych w barometry. W roku ubiegłym odpadły dwie stacje Sekcyi, w Kołomyi i Horodence, przybyła zaś jedna, w Myślenicach. Wiadomości o gradobiciach w Galicyi dostarczyło Sekcyi, jak w latach poprzednich, Towarzystwo Wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie. P. J. Hawrysiewicz nadesłał własne spostrzeżenia fenologiczne z Ożydowa. Do wydania w Sprawozdaniach Komisji otrzymała Sekcyja nadto obszerną pracę p. H. Weigta p. t. Dzienny bieg temperatury w Krakowie według 28-letnich spostrzeżeń, od Prof. S. Pawłowskiego zaś opracowane przez niego spostrzeżenia Prof. St. Srokowskiego, dotyczące temperatury dwóch źródeł uchodzących do Seretu.

Badaniami geologicznemi zajęli się z polecenia Komisji pp. Dr. W. Kuźniar, Dr. Z. Rozen i Prof. J. Jarosz. Pierwszy z nich śledził w Tatrach przebieg poziomu Toarcien od Małej Łąki po Juraniową i Bobrowiec i rozpoczął zdejmowanie mapy geologicznej tego obszaru; stwierdził przytem, że skamieliny znalezione

przez L. Zejsznera w wymienionym poziomie pod Czerwoną Skalką zostały przez tegoż dobrze określone. P. Kuźniar znalazł też nieznane dotychczas miejsce bardzo obfite w skamieliny neokomskie; na Salatyńskim Wierchu odkrył ocalały przed denudacją płat górnotatrzańskich wapieni i tryasowych dolomitów bez permu i górnej seryi, nasunięty na granit, stwierdził wreszcie, że w czasie największego zlodowacenia Tatr wysunął się lodowiec z Małej Łąki aż na poziom dziewięciuset kilkudziesięciu metrów. — P. Rozen prowadził dalej rozpoczęte w r. 1905-tym pod kierunkiem Prof. D-ra J. Morozewicza badanie skał wybuchowych, zwiedził mianowicie odkrywki i łomy cieszyńców w dorzeczu Ostrawicy na Śląsku austriackim i Morawie od Łubna i Metelowiec po Rzepiszczę koło Paskowa i dalej ku zachodowi w okolicy Bruszperka, Fryczowie i Starego Starzyca; przedmiotem badań były także łomy bazaltu koło Muglinowa na północ od Polskiej Ostrawy. Ze znanych sobie z dawniejszych wycieczek łomów cieszyńcu w Boguszowicach, Markłowicach i Kocobędziu zebrał p. Rozen świeże materiały do celów analitycznych i badania mikroskopowego. — P. Jarosz zajmował się wapieniem węglowym okręgu krakowskiego; obfite zbiory paleontologiczne posłużyły mu do wyróżnienia w tym wapieniu dwóch dobrze scharakteryzowanych poziomów, niższego z gatunkiem *Spirifer Tornacensis* i wyższego z gat. *Productus giganteus*. Wydana w publikacjach Wydziału matematyczno-przyrodniczego rozprawa p. Jarosza o trylobitach jest pierwszą częścią podjętej przez niego monografii krakowskiego wapienia węglowego pod względem paleontologicznym.

Osobną subwencją, udzieloną przez W. Wydział Krajowy na prośbę Prof. D-ra J. Grzybowskiego, popartą przez Komisję fizyograficzną, umożebnione zostało rozpoczęcie szczegółowych badań Krakowskiego zagłębia węglowego. Wzięli w nich udział pp. Grzybowski, Dr. K. Wójcik, Br. Rydzewski i St. Wajgner. Dr. Grzybowski zbierał materyały paleontologiczne z kopalni w Libiążu; opracowanie ich, będące w toku, okazuje, że odnośne warstwy należą do permu. Dr. Wójcik zajął się najniższymi warstwami węglonośnymi w Tenczynku i warstwami bezpokładowemi, w których znalazł w Miękinii skamieliny, dowodzące ich kulmowego charakteru. Ze skamielin zebranych i w części oznaczonych przez p. Rydzewskiego wnosić należy, że pokłady węgla eksploatowane przez kopalnię w Brzeszczach należą do piętra szaclarskiego. P. Wajgner zajęty był wyznaczeniem w mapie geologicznej granicy pomiędzy permem i karbonem.

Sekcyja botaniczna poleciła p. W. Szaferowi florystyczne zbadanie Miodoborów; zwiedził on je 8 razy w czasie od końca kwietnia do października, nadto raz w grudniu, a dla uzyskania materyału porównawczego zrobił też jedną wycieczkę w okolice Horodenki i Zaleszczyk. Wyczerpująca praca p. Szafera o geobotanicznych stosunkach wymienionego pasma wzgórz znalazła miejsce w Rozprawach Wydziału matematyczno-przyrodniczego. — P. K. Rouppertowi udzieliła Sekcyja botaniczna zasiłku na poszukiwania mykologiczne w Tatrach; w jego zbiorze, opracowanym dotychczas mniej więcej w trzeciej części, znalazło się na 85 oznaczonych gatunków grzybów 30 nowych dla Galicyi. — Dr. H.

Zapałowicz podjął na nowo przerwana na czas dłuższy z powodów od niego i od Komisji niezależnych, rewizję krajowego zielnika w Muzeum Komisji.

Jak zaznaczono w przeszłorocznem sprawozdaniu, napisanie i wydanie obszernej „Flory Polskiej“ okazało się rzeczą na razie niemożliwą do wykonania i Sekcja botaniczna, odsunawszy to przedsięwzięcie na dalszy plan, podjęła starania o uzyskanie podręcznika skromniejszego. Starania te są w toku; spotykają się wprawdzie i one z poważnemi trudnościami finansowemi i innemi, jest jednak nadzieja, że przeszkody te dadzą się usunąć i że nasza przyrodnicza literatura wzbogaci się w niedługim stosunkowo czasie podręcznikiem, który dla dalszego rozwoju florystyki u nas mieć będzie pierwszorzędne znaczenie.

W Sekcji zoologicznej Prof. A. Smreczyński prowadził dalej, rozpoczęte w r. 1908, badania orto- i hemipterologiczne, tym razem na Podhalu od Nowego Targu po Czarny Dunajec i Zakopane. Zebrany materiał zawiera — o ile dotychczas został opracowany — 20 gatunków szarańczaków, 125 gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych, 80 gatunków skoczaków, nadto z nie-
tkniętego dotąd w Galicyi działu *Psyllidae* gatunków 20. — P. J. Dziędzielewicz zbierał w letniej porze owady siatkoskrzydłe w zachodniej części Karpat, w wysokim stopniu pod tym względem zaniedbanej, mianowicie koło Myślenic i na Babiej Górze, później zaś udał się nad górny Prut celem uzyskania większej ilości okazów z pewnych rzadkich gatunków, pojawiających się tylko w jesieni. Komisya otrzymała już od niego spis zebranych gatunków, przeznaczony do wydania w Sprawo-

zdaniach, tudzież odpowiednie okazy do swych zbiorów. — P. S. Stobiecki zrobił w jesieni wycieczkę na Podole galicyjskie, dla uzupełnienia zebranych tam poprzednio w innych porach roku materiałów entomologicznych.

Jako rezultat poszukiwań podjętych poprzednio z polecenia Sekcyi zoologicznej, otrzymała Komisyja następujące prace do druku: Prof. D-ra E. Niezabitowskiego „Materiały do fauny Braconidów Polski, I. Braconidae zebrane w Galicyi“, Prof. S. Smreczyńskiego „Spis pluskwiaaków zebranych w Gorcach w r. 1908“, p. F. Schillego „Materiały do fauny owadów krajowych“ i „Nowe formy przyłżeńców“.

Przy pomocy zasiłków przyznanych przez Sekcyę geologiczną, botaniczną i zoologiczną, rozpoczął Dr. L. Sawicki z towarzyszami badanie jezior tatrzańskich, z których wielkiej ilości wybrano dziewięć, różniących się wydatnie sposobem powstania, położeniem hypsometrycznem i geograficznem, otoczeniem i t. d., mianowicie Stawy Smreczyński, Toporowy, Czarny Gąsienicowy, Morskie Oko, Czarny Staw pod Rysami, Zmarzły pod Polskim Grzebieniem, Szczyrbski, Popradzki i Hińczowy Wielki. Praca w polu objęła kartograficzne zdjęcie linii brzeżnej, pomiary dna, badania morfologiczne i genetyczne otoczenia, rozmieszczenia i wahań temperatury wody, jej przezroczystości i barwy, nadto zebranie materiału florystycznego i faunistycznego. Oznaczenie planktonu roślinnego wziął na siebie Prof. R. Gutwiński; zebraniem i opracowaniem materiału zoologicznego zajął się p. S. Minkiewicz.

W Sekcyi rolniczej badali czerwone bydło polskie w Limanowej i Jodłowniku, tudzież bydło powiatu pod-

górskiego, uczniowie Studium rolniczego Uniw. Jag., pp. Benedyktowicz, Słomka, Wilkoński i Zakrzewski pod kierunkiem Prof. D-ra W. Kleckiego.

W wydanym tomie Sprawozdań zamieszczono następujące prace, dokonane bez pomocy albo z częściową tylko pomocą Komisji fizyograficznej: Prof. D-ra W. Friedberga „Wykaz skamielin miocenów z niektórych miejscowości galicyjskiego Podola“, p. B. Rydzewskiego „Przyczynek do znajomości fauny kredowej w Miałach pod Grodnem“, D-ra H. Zapałowicza „Ze strefy roślinności karpackiej, IV“, D-ra B. Namysłowskiego „Przyczynek do mykologii Galicyi“, p. K. Steckiego „Grzyby okolicy Rymanowa-Zdroju“, D-ra L. Sitowskiego „Motyle Pienin, II“, Prof. S. Smreczyńskiego „Pluskwiaki nowe dla fauny Galicyi, II“, p. J. Dziędzielewicz „Nowy gatunek z rzędu owadów chrzączkowatych, *Rhyacophila furcata*“, i „Dwie notatki biologiczne“.

Do Muzeum Komisji fizyograficznej przybyły oprócz zbiorów zoologicznych, złożonych przez pp. Dziędzielewicza i Smreczyńskiego, tudzież paleontologicznych p. W. Friedberga, 1) zbiory lub okazy zwierząt, roślin lub skamielin, podarowane przez p. J. Baygera we Lwowie, D-ra A. Berezowskiego, p. Z. Czaplicką w Łonowie, Prof. D-ra E. Janczewskiego, p. A. Janiczównę w Antonówce na Podolu rosyjskiem, p. Eug. Kheka w Wiedniu, Prof. D-ra M. Kowalewskiego w Dublanach, D-ra B. Namysłowskiego, p. J. Paczoskiego w Chersonie, p. J. Prüffera, Prof. D-ra M. Raciborskiego we Lwowie, D-ra L. Sitowskiego, p. K. Steckiego, p. A. Wróblewskiego w Zaleszczykach, D-ra H. Zapałowicza we Lwowie, p. A. Żmudę; 2) Książki, broszury i profile geolo-

giczne, podarowane przez c. k. Zarządy salinarne w Kałuszu i Lacku, Krajowe Towarzystwo rybackie w Krakowie, pp. J. Jarosza, Eug. Kheka i D-ra F. Wilkosza, oraz otrzymane drogą wymiany od c. k. Biura hydrograficznego w Wiedniu, c. k. Centralnego Zakładu dla meteorologii i magnetyzmu ziemskiego w Wiedniu, k. Węgierskiego Zakładu dla meteorologii i magnetyzmu ziemskiego, Śląskiego Towarzystwa dla kultury krajowej; 3) portret śp. Prof. D-ra S. Zaręcznego, darowany przez jego przyjaciół i b. uczniów; 4) rośliny i książki zakupione.

W Muzeum fizyograficznem uporządkował Prof. J. Śniezek rodzaj *Andrena* i część rodzaju *Podalirius* w zbiorze błonkówek śp. O. Radoszkowskiego, tudzież zestawił dział *Fossoria* tego zbioru, wydany następnie p. F. Kohlowi w Wiedniu, na jego żądanie, celem rewizyi oznaczeń. Prof. J. Jarosz opracowywał w dalszym ciągu materiały paleontologiczne z krakowskiego wapienia węglowego, p. S. Wajgner oznaczył część skamielin cenomańskich z Podola, Dr. W. Kuźniar zajął się opracowaniem skamielin kredowych z Bonarki. Prof. D-rowi J. Siemiradzkiemu we Lwowie wydano, na żądanie, do opracowania gąbki białojurajskie z W. X. Krakowskiego, D-rowi W. Rogali we Lwowie zaś część skamielin kredowych z Podola. — Konserwowaniem i porządkowaniem zbiorów zajmowali się: zastępca kustosa Prof. Dr. W. Kulczyński, Prof. S. Smreczyński, pp. H. Pruszyńska i W. Zygmuntowska, wreszcie stypendyści Akademii Um., pp. J. Popek, S. Udziela i A. Żmuda.

Komisya antropologiczna w dziale czysto

antropologicznym zajmowała się następującymi sprawami:

Prof. Julian Talko-Hryncewicz przedstawił program swoich zamierzonych badań nad dziećmi szkolnemi w Krakowie i najbliższej okolicy, obliczony na szereg lat najbliższych.

Tenże badacz złożył następnie sprawozdanie ze swej wycieczki do Moraw i Czech.

W dziale ściśle archeologicznym dokonano w roku ubiegłym następujących badań i poszukiwań:

Dr. Demetrykiewicz prowadził w dalszym ciągu badania archeologiczne w Ziemi Krakowskiej, a mianowicie wspólnie z członkiem Komisji p. M. Wawrzeniackim studyowali układ grodziska z ostatniej epoki przedhistorycznej w Czatkowicach koło Krzeszowic i zdjęli jego plan. Badali następnie najbliższe otoczenie mogiły Wandy i zdołali stwierdzić tamże niewątpliwie autentyczne ślady kultury przedhistorycznej.

Ci sami badacze podjęli wycieczkę do wsi Sanki w okolicy Krzeszowic i przekonali się, że odkryte tamże groby szkieletowe oraz kopce sypane nie pochodzą wcale z czasów przedhistorycznych, lecz są nowsze.

Również na górze św. Marcina koło Tarnowa stwierdzili ci sami badacze, że niema tam żadnych śladów grodziska wbrew przypuszczeniom niektórych uczonych.

Dr. Demetrykiewicz robił następnie poszukiwania archeologiczne na zrujnowanych cmentarzyskach ciałopalnych z urnami z epoki Hallstatskiej w Kwaczale koło Alwernii i w Tarnobrzegu na t. zw. Rolkach.

Podjął z kolei badanie śladów epoki przedhistorycznej w obrębie powiatu Ropczyckiego, nieznanego dotąd bliżej archeologom. Znalazł tam grodzisko w Braciejowej z wałami ziemnymi oraz wypalonymi z gliny oraz zagadkowy nasyp w kształcie wielkiego kurhanu na szczycie wzgórza w Witkowicach, którego jednak nie mógł metodycznie rozkopać z powodu przeszkód nieprzewidzianych.

Dr. Demetrykiewicz stwierdził następnie, że inne miajsowości w tymże powiecie, wskazane przez czynniki miejscowe jako godne badania, t.j. Glinik, Brzyzna i Olchowa pod Sędziszowem nie zawierają faktycznie żadnych materiałów archeologicznych.

Wreszcie Dr. Demetrykiewicz dokonał łącznie z przyrodnikami Dr. E. Kiernikiem i Dr. W. Kuźniarem próbnych badań w grocie Magury w Tatrach, które wykazały ostatecznie, że ona nie zawiera wcale śladów pobytu człowieka przedhistorycznego tylko budzi interes naukowy pod względem geologicznym i paleontologicznym.

Wskutek tego odstąpiła Komisya antropologiczna dalsze badanie tej groty Komisji fizyograficznej.

Do Muzeum archeologicznego przybyły, oprócz wykopalisk z wycieczek D-ra Demetrykiewicza, jeszcze następujące zabytki: spiralny pierścień z grubego drutu złotego z początku epoki bronzowej, znaleziony we wsi Łętowice koło Wojnicza (nabyty za pośrednictwem czł. Akad. p. Leonarda Lepszego i D-ra Alfreda Sternschussa przy pomocy hojnego zasiłku materyalnego tego ostatniego ofiarodawcy).

P. Henryk Walter, radca górniczy, ofiarował toporek i tłuczek kamienny z Przeciszowa koło Zatora. Dr. Ryszard Urbanik, Dyrektor szpitala, w Tarnobrzegu darował klin krzemienny z Bratyszowa w powiecie Tłumackim oraz wykopaliska z powiatu Tarnobrzeskiego.

P. Wrzosek ofiarował wykopaliska kamienne, gliniane i brązowe ze wsi Przeczyce koło Siewierza i ze wsi Przysieka w Królestwie Polskiem.

Wreczcie p. Michał Drewko, słuchacz filozofii Uniw. Jag., złożył w darze wykopaliska z okolic Rzeszowa i z grodziska w Łańcucie.

W muzeum archeologicznem robili studia naukowe Prof. G. Kosinna z Berlina oraz Dr. Hubert Schmidt z Berlina wreszcie p. Henryk Diest ze Szczecina.

Porządkowanie wykopalisk z Bilcza Złotego utrudnione bardzo z powodu szczupłości lokalu posuwa się powoli naprzód.

Komisya antropologiczna w dziale etnograficznym wydała w XI tomie „Materyałów“ cztery prace: Edwarda Klicha „Materyały etnograficzne z południowo-zachodniej części powiatu limanowskiego. Teksty gwarowe“. — Franciszka Gawelka „Przesady, zabobony, środki lecznicze i wiara ludu w Radłowie, w powiecie brzeskim, — Dra Władysława Kosińskiego „Parodye i żarty w rzeczach religijnych“ — i z tek pośmiertnych Oskara Kolberga: „Tarnów-Rzeszów. Materyały etnograficzne“.

Nadto otrzymała Komisya do druku rękopisy prac następujących:

1. Józef Stokłosa: „Sitarze z Łętowego;

2. Wojciech Bogdan: „Gadki ludowe z Hyżnego w powiecie Rzeszowskim;

3. Aleksander Saloni: „Zaściankowa szlachta polska w Delejowie, w powiecie Stanisławowskim. Materiały etnograficzne“.

Sekretarz Komisji p. Seweryn Udziela przygotował do druku pracę: „Ubiory polskich górali beskidowych“ z fotografiami i tablicami barwnymi.

W roku sprawozdawczym Komisya bibliograficzna prac matematyczno-przyrodniczych pracowała normalnie, zbierając i klasyfikując materiał naukowy. Dnia 12 listopada 1909 odbyło się posiedzenie administracyjne zwykłe, na którym wybrano Prof. Dr. Wł. Natansona przewodniczącym na rok 1910.

Wydawnictwo Katalogu Liter. Nauk. Polskiej posuwało się naprzód: wydano zeszyt za 2-ie półrocze roku 1908 i za pierwsze półrocze roku 1909. Zeszyt za drugie półrocze 1909 znajduje się w druku. Zestawienie umieszczone w zeszycie ostatnim roku 1908 wykazuje w roku 1908 prac naukowych polskich 428 przez autorów 314. Liczby te są prawie identyczne z liczbami ostatnich lat kilku.

Biblioteka Akademii. Inwentarz biblioteczny liczy dzieł 41.179 (prócz zbiorów Walewskiego i ks. Lubomirskiego, liczących razem 12.944 dzieł).

W roku ubiegłym otrzymała biblioteka wspaniały zbiór dzieł paroemiologicznych po bł. p. Ignacym Bernsteinie oraz książki i broszury od 104 dawców (165 dzieł w 169 tomach). Znaczniejsze dary pochodzą od p.

Juliana Morelowskiego (13 dzieł i broszur) i od ks. Jana Kwiatkowskiego (13 darów).

Z czytelní, otwartej od godz. 10—2 i od 6—8 wieczorem, korzystało oprócz członków Akademii i współpracowników Komisji 252 osób 4564 razy; dzieł czytano: z Bibl. Akademii 1296, sprowadzonych 51. Na zewnątrz wypożyczono 97 osobom dzieł 467 w 967 tomach, rękopisów (zakładom) 11.

Zbiór rękopisów liczy obecnie numerów 1677, dyplomów uporządkowanych 345, złożonych w depozycie 9.

Biblioteka otrzymała w tym roku cenny zbiór rękopisów po ś. p. Hieronimie Łopacińskim, a od prof. dra Stanisława Estreichera znaczną ilość literacko-bibliograficznych notatek po ś. p. Cyprianie Walewskim. Oba te zbiory po uporządkowaniu i opisaní, co się obecnie dokonywa, będą pomieszczone razem z innymi nabytkami i uporządkowanymi już dyplomatami w osobnym dodatku do ogłoszonego w r. 1906 katalogu.

Sprawozdanie Stacji Naukowej Polskiej w Paryżu za rok 1909. Zdając sprawę z czynności Stacji zaznaczyć należy przedewszystkiem wielką zmianę, jaka zaszła w roku ubiegłym przez powiększenie zajmowanego przez Stację lokalu.

Od r. 1853-go, w którym Towarzystwo Historyczno-Literackie dom na wybrzeżu Orleańskim nabyło, Biblioteka Polska zajmowała w tym domu jedno tylko piętro (drugie), dość zresztą obszerne, gdyż z 12 pokoiów złożone, i na razie wystarczające. Prędko jednak lokal ten

został zapełniony i przybywające ciągle, choć zwolna, książki i czasopisma nie mogły być z braku miejsca ani rozgatkowane, ani na półkach rozłożone. Zachodziła nawet poważna obawa, że ściany i powały domu nie utrzymają rosnącego wciąż ciężaru.

Szczupłe jednak nadzwyczaj środki Biblioteki nie pozwalały na rozszerzenie lokalu, i dopiero przed dwoma laty, dzięki zapisowi ś. p. Lubomira Gadona, pomocy Wysokiego Sejmu Galicyjskiego i osób dla Instytucji życzliwych, mogła Stacya, usunąwszy lokatorów, zająć na swoje potrzeby całe dolne piętro.

Rok trwały roboty adaptacyjne: lokale położone od podwórza przerobione zostały na magazyny, cały zaś lokal frontowy zamieniono na jedną salę publiczną, w której przy trzech dużych stołach osób czterdzieści wygodnie pracować może. Biegące dookoła sali szafy zapełniono tysiącem blisko tomów biblioteki podręcznej. Znalazły tu więc miejsce wydawnictwa Akademii, encyklopedye polskie i obce, słowniki, wydania zbiorowe pisarzy polskich, dzieła źródłowe, komplety ważniejszych miesięczników i t. p., które oddano do rozporządzenia bezpośredniego czytelników, jak również i ostatnie zeszyty i numery otrzymywanych przez Bibliotekę wydawnictw peryodycznych w liczbie przeszło pięćdziesięciu.

Z chwilą oddania nowej sali do użytku publiczności, co nastąpiło po dorocznem posiedzeniu w d. 3. maja, ilość pracujących i czytających w Bibliotece powiększyła się prawie w dwójnasób, jak to widać z podanej poniżej tablicy, gdzie liczby z r. 1909-go zestawiono z odpowiednimi liczbami (w nawiasach) z r. 1908-go.

Miesiące	Dni otwarcia	Osób czytających
Styczeń . . .	24 (25)	342 (372)
Luty	23 (25)	320 (371)
Marzec	26 (22)	356 (320)
Kwiecień . . .	15 (16)	180 (212)
Maj	21 (24)	383 (288)
Czerwiec . . .	26 (25)	421 (239)
Lipiec	12 (11)	148 (89)
Sierpień . . .	Biblioteka zamknięta	
Wrzesień . . .	14 (13)	178 (113)
Październik . .	26 (26)	476 (283)
Listopad . . .	23 (24)	697 (311)
Grudzień . . .	21 (20)	622 (253)
Razem	231 (231)	4123 (2851)

Podobnie jak w roku poprzednim zarząd Stacji urządził w roku sprawozdawczym szereg zebrań odczytowych, na których głos zabierali młodzi uczeni nasi, stypendyści Akademii i inni, przebywający na studiach w Paryżu.

W pierwszej połowie r. 1909-go odbyły się odczyty Dra Wacława Tokarza, Dra Wiktora Kuźniara, P. Marcelego Handelsmana, P. Stanisława Szpotańskiego i Dra Mirosława Kernbauma wymienione w poprzednim sprawozdaniu (za r. 1908/9). Z początkiem roku 1910-go nastąpiła nowa serya odczytów: w d. 27-ym stycznia P. Czesław Białobrzski, docent Uniwersytetu Kijowskiego, mówił „O atomach elektryczności“. W d. 17-ym lutego Dr. Nikodem Pajzderski wygłosił odczyt „Z dziejów architektury w Polsce“, i w d. 10-ym marca P. Julian Pagaczewski, docent Uniwersytetu Jagiellońskiego, o „Dawnych jasełkach krakowskich.“

Doroczne posiedzenie publiczne Stacyi odbyło się jak zawsze w d. 3-im maja w nowej sali bibliotecznej wobec licznie zebranej publiczności. Przewodniczył X. Adam Czartoryski, prezes Komitetu miejscowego, w obecności p. Sekretarza Generalnego Akademii i Dra Stanisława Tomkowicza, przybyłych umyślnie na ten dzień do Paryża. P. Władysław Mickiewicz odczytał sprawozdanie z działalności instytucji za rok poprzedni (zob. Rocznik Akademii za r. 1908/9, str. 119—124), poczem Dr. Wacław Tokarz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wygłosił odczyt p. t. „Konstytucya Księstwa Warszawskiego w zestawieniu z innemi Konstytucyami Napoleońskimi“.

W d. 21-ym maja odbyło się w Montmorency doroczne nabożeństwo żałobne za Niemcewicza, Kniaziewicza i innych rodaków naszych zmarłych na wychodźctwie. Mszę św. odprawił ks. Stefan Żelazowski, kazanie w języku francuskim wypowiedział ks. C. Dumas. Zarząd kolejowy na skutek starań Stacyi, która obchodem tym się zajmuje, obniżył cenę biletów do połowy.

W m. wrześniu Stacya przedstawiła jak zwykle dwu kandydatów do stypendyum im. Faucher na Wydziale medycznym Uniwersytetu Paryskiego: p. Bronisława Winawera i p. Jadwigę Trzaskowską, oboje ze skutkiem pomyślnym.

Trzydziestu osobom w ciągu roku ułatwiono wstęp do Biblioteki Narodowej w Paryżu i do innych zamkniętych instytucyj naukowych. Listów w sprawach Stacyi i Biblioteki wyprawiono w roku sprawozdawczym 221.

Obrót finansowy Stacyi przedstawia się w liczbach

ogólnych w sposób następujący: pozostało z r. 1908 fr. 558 c. 34, otrzymano z domu brutto fr. 8832 c. 35, z Akademii fr. 5719 c. 30, z różnych fr. 478 c. 15. Razem fr. 15588 c. 14. Wydano: pensye i idemnizacye fr. 6583 c. 29; podatki i utrzymanie domu fr. 5594 c. 18; potrzeby Biblioteki fr. 1584 c. 95; różne fr. 606 c. 95. Pozostało na r. 1910 fr. 1218 c. 77.

Inwentarz biblioteczny powiększył się o 234 pozycye nowe, oprócz dubletów i dalszych ciągów; z tego drogą kupna przybyło dzieł 34; reszta pochodzi z daru od różnych instytucyj i osób prywatnych. Były to: Akademia Rumuńska, Akademia Serbska, Bank Krajowy we Lwowie, Biblioteka w Hawanie, Matica Srpska w Nowym Sadzie, Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, Muzeum Narodowe w Rapperswilu, Rada miasta Pragi, Smithsonian Institution w Waszyngtonie, Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Towarzystwo Polska Sztuka Stosowana, Towarzystwo popierania nauki polskiej, redakcye czasopism Dziennika Poznańskiego, Głosu Katolickiego w Kijowie, Myśli Socyalistycznej w Krakowie i Revue Musicale w Paryżu, i panie i panowie: A. Babiaczyk, K. D. Balмонт, G. Bonnet-Maury, M. Brisac, W. Bugiel, W. Burzaw, G. Calumeau, P. Cazin, Em. z Cenková, H. de Charencey, I. Chrzanowski, J. Gabrys, E. Ganche, Gebethner i Wolff, K. Glinka, Z. Gloger, A. Górski, M. Handelsman, W. Konopczyński, K. Kościński, S. Koszarski, A. Lange, M—A. Leblond, E. Ligocki, J. Malewski, L. Meyet, W. Mickiewicz, A. hr. Mnischowa, V. Nicaise, A. Onegin, ks. W. Orpiszewski, P. Parylak, E. Piltz, ks. L. Postawka, E. S. Rappaport, A. Rouveyre, F. Socha-

czewska, P. Spandowski, W. Strzembosz, S. Tomkowicz, T. Trzciniński, K. Waliszewski, L. Wellisch, F. West, R. Wolski, K. Woźnicki, D. Zaleski, I. Zielińska.

Oprócz tego Biblioteka otrzymywała darmo, lub za zwrotem kosztów przesyłki, 55 czasopism polskich i obcych. Były to: Biblioteka Dziel Chrześcijańskich, Biblioteka Warszawska, Biesiada Literacka, Bluszcz, Bulletin Działa Miłosierdzia Chrześcijańskiego, Bulletin intern. de l'Académie de Cracovie, Bulletin Polonais, Courrier Européen, Czas, Dziennik Kijowski, Dziennik Poznański, Ekonomista, Fotograf Warszawski, Gazeta Lwowska, Gazeta Polska w Chicago, Gazeta Warszawska (Głos Warszawski), Goniec Poranny i Wieczorny, Goniec Wileński, Kraj, Krytyka, Książka, Kultura Polska, Kurjer Litewski, Kurjer Warszawski, Kwartalnik Historyczny, Letopis Matice Srpske, Lud, Nowa Gazeta, Pamiętnik Literacki, Polski Przegląd Emigracyjny, Poradnik językowy, Prawda, Przegląd Filozoficzny, Przegląd Historyczny, Przegląd Lekarski, Przegląd Narodowy, Przegląd Polski, Przewodnik Bibliograficzny, Przewodnik Naukowy i Literacki, Sfinks, Slovansky Prehled, Słowo, Słowo i Czyn, Słowo Polskie, Sprawozdania Akademii, Świat, Świat Słowiański, Sztuka Bronzownicza i Pozłotnicza, Tygodnik Ilustrowany, Wiadomości Matematyczne, Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne, Wiadomości Salezyjańskie, Zgoda, Życie Robotnicze.

Dary jednorazowe w gotówce, oprócz wymienionych oddzielnie subwencji i składek stałych, złożyli na rzecz Biblioteki: pp. Kamiński i Rybacki z Odessy fr. 20, p. A. Smigielski fr. 5.

Dary przeznaczone specjalnie dla Muzeum Mickie-

wiczowskiego złożyli: pp. K. Badecki, R. Barabasz, K. Fiszler, J. Kallenbach, Łęgiowski, L. Meyet, A. Onegin, S. K. Ostrowski, M. Reitzenheimówna, M. Sandozówna, M. Szubarski i W. Zahorski.

Przy robotach bibliotecznych pomagali bezinteresownie: P. Antoniowa Hoborska, Dr. Maurycy Mann i Dr. Wacław Tokarz.

Zarząd Stacyi poczuwa się do miłego dlań obowiązku złożenia na tem miejscu gorącego podziękowania wyżej wymienionym Instytucyom i Osobom za ich pamięć o zbiorach bibliotecznych.

Muzeum Mickiewiczowskie, w zasadzie raz tylko na tydzień (w czwartek) otwarte, zazwyczaj i w inne dni bywa pokazywane; zwiedziło je w ciągu roku osób 269.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

Bibliografia wydawnictw Akademii Umiejętności

od 1 maja 1909 do 30 kwietnia 1910. *)

I. Wydział filologiczny.

Bieńkowski Piotr. O paru antykach w Krakowie (Spr. 1910, Nr. 2).

Biblioteka pisarzy polskich. Nr. 55. Biernata z Lublina Ezop — wydał Ignacy Chrzanowski. Kraków 1910, 8-o, str. XXI i 541, 2 podobizny i 30 drzeworytów. K 10—.

Bruchnalski Wilhelm. Nowe źródła twórczości Jana Kochanowskiego. I. Odprawa posłów greckich (Spr. 1909, Nr. 7).

Chybiński Adolf. Tabulatura organowa Jana z Lublina (1540). Część pierwsza (Spr. 1910, Nr. 1).

— Teorya mensuralna w polskiej literaturze muzycznej pierwszej połowy XVI wieku (Spr. 1910, Nr. 1).

Grabowski Tadeusz. Polacy na Uniwersytecie lejdejskim (Spr. 1910, Nr. 3).

— Krytyka literacka za czasów romantyzmu (1818—1848). Część druga (Spr. 1910, Nr. 3).

*) Skrócenia: B. III. 1909, I lub II = Bulletin international de l'Académie des Sciences, Classe des sciences mathém. et naturell., rok 1909, tom I lub II; Kj = Materiały i prace Komisji językowej; R. I = Rozpr. Wydz. filolog.; R. II = Rozpr. Wydz. hist.-filozof.; Rk = Rocznik; Spr. = Sprawozdania z czynności i posiedzeń Ak. Um.; Gwiazdka przed skróceniem oznacza odbitkę.

- Grzegorzewski Jan.** Grób Warneńczyka (Spr. 1910, Nr. 2).
- Hadaczek Karol.** Cmentarzysko ciałopalne koło Przeworska (z epoki cesarstwa rzymskiego) (Spr. 1909, Nr. 9).
- Jachimecki Zdzisław.** Wpływy włoskie w muzyce polskiej. Cz. I (1540—1640) (Spr. 1909, Nr. 9).
- Janowski Ludwik.** Juliusz Słowacki jako uczeń Uniwersytetu wileńskiego (Spr. 1909, Nr. 5).
- Historyografia Uniwersytetu wileńskiego (Spr. 1909, Nr. 8).
- Kielski Bolesław.** Ślady wpływu Wiktora Hugo w dramatach Słowackiego (Spr. 1909, Nr. 5).
- Kopko Piotr.** Krytyczny rozbiór gramatyki narodowej O. Kopczyńskiego (*R. I. 46), 8-o, str. 94. K 180.
- Kurpiel Maryan Antoni.** Jan Dantyszek, życie i działalność. Cz. I (1485—1519) (Spr. 1910, Nr. 1).
- Mann Maurycy.** Rozwój syntezy literackiej (od początków Gervinusa) (Spr. 1910, Nr. 3).
- Materyały i prace Komisji językowej Akademii Umiej.** Tom IV. 1909, 8-o, str. 487, 1 mapa i 12 ryc. K 11—.
- Treść:** Stein Ignacy. Próba pomiarów odległości języka od podniebienia przy wymawianiu pełnogłosek (11 ryc.), str. 1. — Benni Tytus. Upodobnienie spółgłosek pod względem dźwięczności, str. 21. — Torbiörnsson Tore. Przetawka płynnych, dyspalatalizacya i skracanie w języku polskim, str. 25. — Ułaszyn Henryk. Runy słowiańskie (1 ryc.), str. 41. — Iljinskij Grzegorz. Pol. *kobieta*, str. 73. — Rozwadowski Jan. Kilka uwag o *kobiecie*, str. 77. — Łoś Jan. Pochodzenie wyrazu „kobieta“, str. 81. — Nitsch Kazimierz. Dialekty polskie Śląska (1 mapa), str. 85. — Ułaszyn Henryk. Uwagi krytyczne z powodu nowych etymologii *kobiety*, str. 357. — Iljinskij Grzegorz. Jeszcze o „*kobiecie*“, str. 383. — Śmieczek Antoni. Etymologica, str. 391. — Nitsch Kazimierz. Przyczynki do wymowy dzisiejszej polszczyzny literackiej, str. 409. — Rozwadowski Jan. Bulla z r. 1136 jako najstarszy zabytek języka polskiego, str. 433.
- Morawski Kazimierz.** Cezar i religia rzymska (Spr. 1909, Nr. 6).
- Nitsch Kazimierz.** Próba ugrupowania gwar polskich (*R. I. 46), 8-o, str. 32, 1 mapa. K 2—.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny.

Serya III, tom I. — Ogólnego zbioru tom 46. 1910, 8-o, str. 365, 1 mapa. K 8-50.

Treść: Reinhold Joachim. Ze studyów porównawczych nad średniowieczną epiką. — *Berte aus grans pies* w literaturach germańskich i romańskich a Berta w mitologii, str. 1. — Łoś Jan. Stosunek zdania do innych typów morfologicznych, str. 195. — Kopko Piotr. Krytyczny rozbiór gramatyki narodowej O. Kopyńskiego (Przyczynek do historii polskiej gramatyki), str. 244. — Nitsch Kazimierz. Próba ugrupowania gwar polskich (1 mapa), str. 336.

Rozwadowski Jan. Bulla z roku 1136 jako najstarszy zabytek języka polskiego (*Kj. IV), 8-o, str. 55. K 1-20.

Schneider Stanisław. Kilka objaśnień do dzieł Juliusza Słowackiego (Spr. 1909, Nr. 6).

— Król węzów. Studium etnologiczne (Spr. 1909, Nr. 9).

Sinko Tadeusz. Hellenizm Juliusza Słowackiego (*R. I. 47), 8-o, str. 192. K 4—.

Sternbach Leon. Kairos i Metanoia Lysipposa, studium archeologiczne (Spr. 1910, Nr. 2).

Szykowski Maryan. Wykrzyk i pytanie retoryczne w poezjach młodzieńczych Juliusza Słowackiego (*R. I. 47), 8-o, str. 23. K —50.

— O przenośni w poezji młodzieńczej Juliusza Słowackiego (1826—1833) (Spr. 1909, Nr. 10).

Tretiak Józef. Bohdan Zaleski i jego poezya na tle współczesnej epoki. Część I (Spr. 1910, Nr. 4).

— Luźne przyczynki do biografii i genezy utworów Juliusza Słowackiego (Spr. 1909, Nr. 5).

Zdziechowski Maryan. Geneza pesymizmu (Spr. 1909, Nr. 7).

— Idea duszy świata w literaturze i filozofii wieku XIX (Spr. 1909, Nr. 10).

II. Wydział historyczno-filozoficzny.

Archiwum Komisji prawniczej (Collectanea ex Archivo Collegii iuridici), tom VIII, część II, Kraków 1909, 8-o, str. 397. K 8—.

Treść. Zbiór aktów do historii ustroju sądów prawa polskiego i kancelaryi sądowych województwa krakowskiego z wieku XVI—XVIII — wydał Stanisław Kutrzeba.

Berger Adolf. Dotis dictio w prawie rzymskim (*R. II. 53), 8-o, str. 135. K 270.

Heinrich Władysław. Johannes Scotus Eriugena i Spinoza (*R. II. 53), 8-o, str. 53. K 1.—.

— O dwojakiej formie dualizmu filozoficznego (Spr. 1909, Nr. 6).

— Filozofia i psychologia zagadnienia przestrzeni (Spr. 1909, Nr. 7).

Kętrzyński Wojciech. Niektóre uwagi o autorze i tekście najdawniejszej kroniki polskiej (*R. II. 53), 8-o, str. 16. K. —30.

Kolankowski Ludwik. Wojna Heleny Glińskiej z Litwą (1534—1537) (Spr. 1910, Nr. 4).

Krzyżanowski Adam. Pieniądz (Spr. 1909, Nr. 9).

Krzyżanowski Stanisław. Regnum Poloniae (Spr. 1909, Nr. 5).

Kutrzeba St., patrz Archiwum Komisji prawniczej.

Prochaska Antoni. Witold Litewski Wielki Książę. 1352—1430 (Spr. 1909, Nr. 9).

Rubczyński Witold. Mateusza z Krakowa Rationale operum divinatorum (teodycea) (Spr. 1910, Nr. 3).

Skibiński Mieczysław. Polityka Francji i Prus a Rosji i Anglii w stosunku do Polski w czasie sejmu grodzieńskiego w r. 1744 (Spr. 1910, Nr. 4).

Smolka Stanisław. Plan reformy administracyjnej i rozwinięcia Konstytucji w Królestwie Polskiem przed powstaniem listopadowym (Spr. 1909, Nr. 9).

Sokolnicki Michał. Bilans czynności dyplomatycznych polskich w Paryżu w r. 1831 (Spr. 1910, Nr. 1).

Szelągowski Adam. Granice Polski i Rusi w X—XI w. (Spr. 1910, Nr. 2).

Tokarz Wacław. Zatarg o sprawę reformy Akademii krakowskiej w latach 1777—1782. (Spr. 1910, Nr. 4).

Waszyński Stefan. Dzierżawa i najem u społeczeństw starożytnych. Część pierwsza: Wschód (*R. II. 53), 8-o, str. 36. K —75.

Zakrzewski Stanisław. Uwagi nad unią horodelską (Spr. 1909, Nr. 4).

Zengteller Ludwik. Teorya psychofizycznego parallelizmu (Spr. 1909, Nr. 6).

Zółtowski Adam. Realizm i idealizm w filozofii Hegla — jako wiedza bezpośrednia i absolutna (Spr. 1910, Nr. 3).

III. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Adwentowski Karol. Zachowanie się tlenku azotu w temperaturach niskich (7 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 742).

Barabasz L. i Marchlewski Leon. Dowód ostateczny identityczności chlorofilopyrrołu i hemopyrrołu (B. III. 1909, II, str. 555).

Birkenmajer Ludwik i Collijn I. Nowa Copernicana. Nieznane dotychczas autografy Kopernika, wykryte w archiwach i bibliotekach szwedzkich (B. III. 1909, II, str. 20).

Bruner Ludwik i Czarnecki S. Przyczynki do kinetyki bromowania (2 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 322).

Bruner Ludwik i Łahociński Z. O fotochemicznym działaniu następczem (B. III. 1909, II, str. 265).

Bruner Ludwik i Vorbrodt J. O wpływie środowiska na tworzenie się izomerów (B. III. 1909, I, str. 221).

Bruner Ludwik i Zawadzki J. O wspólnem strącaniu talu z innymi siarczkami grupy siarkowodorowej (2 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 312).

Brzeziński Józef. Płodność i potomstwo chrzanu (4 tabl.) (B. III. 1909, II, str. 392).

Chwistek Leon. O zmianach peryodycznych treści widzianych obrazów (12 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 394).

Collijn I., patrz Birkenmajer L. i Collijn I.

Czarnecki S., patrz Bruner L. i Czarnecki S.

Dzierzbicki Adam. Kilka spostrzeżeń nad wpływem związków próchnicowych na rozwój drożdży i fermentację alkoholową (B. III. 1909, I, str. 651).

Dzierzbicki J. i Kowalski Józef. O fosforescencji ciał organicznych w temperaturach niskich (B. III. 1909, I, str. 724).

Frenkel Bronisław. O drogach mózdkowych gołębia (3 tabl.) (B. III. 1909, II, str. 123).

Gutwiński Roman. Flora algarum Montium Tatrensiu (2 tabl.) (*B. III. 1909), 8-o, str. 415—560. K 350.

Hirschler Jan. O rozwoju listków zarodkowych i jelita u *Gastroidea viridula* Deg. (*Coleoptera*) (1 tabl.) (B. III. 1909, I, str. 284).

Janczewski Edward. Uzupełnienia monografii porzeczek. I. Nowe gatunki i mieszańce (8 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 60).

Kiernik Eugeniusz. O wymoczku pasorzytniczym *Chilodon hexastichus* nov. spec., wraz z uwagami nad powstawaniem bańki odżywczej i podziałem komórki (3 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 75).

Korn A. O pewnych nierównościach, występujących w teorii drgań sprężystych lub elektrycznych (B. III. 1909, II, str. 705).

Kostanecki Kazimierz. Sztuczne pobudzenie jajek *Aricii* do rozwoju partenogenetycznego (16 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 238).

Kowalski Józef i Rappel U. O potencjałach wyładowania w przypadku prądu przemiennego i o ich zależności od krzywizny elektrod (3 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 707).

Kowalski Józef., patrz Dzierzbicki J. i Kowalski Józef.

Kozłowski Stanisław. O stosunkach zasad mineralnych do kwasów w prawidłowym moczu ludzkim (B. III. 1909, I, str. 37).

Krzemieniewski Seweryn. Przyczynek do znajomości ruchów fototaktycznych (2 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 859).

Kulczyński Władysław. Fragmenta arachnologica, VII (1 tabl.) (*B. III. 1909), 8-o, str. 46. K 1'—.

— Fragmenta arachnologica, VIII (1 tabl.) (*B. III. 1909), 8-o, str. 23. K —60.

Kurkiewicz T. O histogenezie mięśnia sercowego zwierząt kręgowych (3 tabl.) (B. III, 1909, II, str. 148).

Leyko Z. i Marchlewski Leon. Studya nad hemopyrrolem (B. III. 1909, II, str. 583).

Loria Stanisław. Badania nad dyspersją światła w gazach. II. Dyspersja etylenu i etanu (1 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 195).

— O dyspersyi światła w nasyczonej, nieświecącej parze sodu, w temperaturze 385° C (1 tabl. i 4 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 39).

Łahociński Z., patrz Bruner L. i Łahociński Z.

Malarski Henryk i Marchlewski Leon. Studya nad chlorofilami. O chlorofilach cynkowych i cynko-pro-filotaoninach (2 tabl.) (B. III, 1909, II, str. 557).

Marchlewski L., patrz Barabasz L. i Marchlewski L.

— patrz Malarski H. i Marchlewski L.

— patrz Leyko Z. i Marchlewski L.

Mierzejewski Władysław. Przyczynek do rozwoju układu limfatycznego ptaków (4 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 472).

Morozewicz Józef. Wyodrębnianie ziem rzadkich z mariupolitu (B. III. 1909, I, str. 207).

— O stellerycie, nowym mineralu zeolitowym (3 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 344).

Namysłowski Bolesław. O promieniowcach z ludzkiej rogówki (1 tabl.) (B. III. 1909, II, str. 418).

Natanson Władysław. Dopełnienia do pracy „o eliptycznej polaryzacji światła, przepuszczonego przez ciało naturalnie skręcające i pochłaniające“ (1 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 25).

— Przyczynek do teorii dyspersji w ciałach gazowych (B. III. 1909, II, str. 907).

— O teorii ekstynkcyi w ciałach gazowych (B. III. 1909, II, str. 915).

Nowak Jan. Stratygrafia górnej kredy w okolicy Halicza (1 tabl.) (B. III. 1909, II, str. 871).

— Przyczynek do znajomości senonu w Królestwie Polskiem (1 tabl.) (B. III. 1909, II, str. 973).

Raciborski Maryan. Opisy kilku rdzy Jawy (B. III. 1909, I, str. 266).

— *Pangium* z miocenkich warstw Jawy (5 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 280).

— Nalistne i pasorzytne grzyby Jawy (6 ryc.) (B. III. 1909, I, str. 346).

— *Azalea pontica* w puszczy Sandomierskiej i jej pasorzyty (2 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 385).

Rappel U., patrz Kowalski Józef i Rappel U.

Rouppert Kazimierz. Rewizya rodzaju *Sphaerosoma* (2 tabl. i 6 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 75).

Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego Akad.

Um. Serya III. Tom 9. Dział A. — Ogólnego zbioru tom XLIX.

— *Nauki matematyczno-fizyczne* — 1910, 8-o, str. 474, 11 tablic i 31 ryc. K 12:80.

Treść. Łoziński Walery. O mechanicznem wietrzeniu piaskowców w umiarkowanym klimacie (5 ryc.), str. 1. — Radziszewski Bronisław. O glyksalinach, str. 17. — Jakubowski Zy-

gmunt i Niementowski Stefan. O kwasach 8.8'-dwuchinolylu, str. 25. — Sawicki Ludomir. Causses. Szkic krasu zgrzybiałego (18 ryc.), str. 61. — Korczyński Antoni. O solach anormalnych. Część druga, str. 87. — Buraczewski J. i Dziurzyński M. Bromowanie strychniny, brucyny i innych alkaloidów, str. 111. — Kozak Jan. O działaniu wodorotlenku potasowego na dwuoksym acetyloizatyny, str. 121. — Mostowski M. Zachowanie glukozo-fenetydydu i czteroacetylo-glukozofenetydydu w ustroju zwierzęcia, str. 127. — Kreutz Stefan. Krystalizacja salmiaku (2 tabl. i 6 ryc.), str. 137. — Strzelecka Marya. O siarkocyjanianach ksylolowych, str. 207. — Koźniewski Tadeusz. Jodowe pochodne alkaloidów chinowych, str. 211. — Smoluchowski Marian. O pewnem zagadnieniu z teorii sprężystości i o związku jego z wytworzeniem się gór fałdowych, str. 222. — Krassowski Jan. Zastosowanie metody A. Schustera do zagadnienia zmienności szerokości geograficznej (1 tabl.), str. 227. — Buraczewski J. i Dziurzyński M. Bromowanie strychniny, brucyny i innych alkaloidów. Część druga, str. 282. — Rozen Zygmunt. Dawne ławy W. Ks. Krakowskiego. Studium petrograficzno-chemiczne (6 tabl. i 8 ryc.), str. 293. — Bruner Ludwik i Zawadzki J. O równowagach między siarkowodorem a solami metali ciężkich, str. 369. — Kreutz Stefan. O alstonicie (1 tabl.), str. 381. — Motylewski Zygmunt. O metoksyfenilokumaronach, str. 415. — Sierpiński W. Pewne twierdzenie o liczbach niewymiernych, str. 433. — Loria Stanisław. O dyspersyi światła w parach metali (1 tabl. i 14 ryc.), str. 445.

Rozprawy Wydziału matematyczno-przyrodniczego. Serya

III. Tom 9. Dział B. — Ogólnego zbioru tom XLIX. — *Nauki biologiczne*. — 1910, 8-o, str. 288, 11 tabl. i 13 ryc. K 8'70.

Treść. Welecki Stanisław. Badania nad wpływem adrenaliny na wydzielanie CO₂ i moczu, str. 1. — Ciechanowski Stanisław i Gliński Leon Konrad. O wrodzonych przetokach przełykowo-przełykowych (2 tabl.), str. 11. — Jarosz Jan. Stratygrafia wapienia węglowego w okręgu krakowskim (2 tabl. i 1 ryc.), str. 43. — Cybulski Napoleon i Dunin Borkowski J. Wpływ błon i przegród na siły elektromotoryczne (6 ryc.), str.

83. — Weigner S. Studya nad cenomanem podolskim. I. Fauna piasków niżniowskich (6 ryc.), str. 111. — Borkowski J. i Szymanowski Zygmunt. Aglutynacya i hemoliza czerwonych ciałek krwi zapomocą soli metali ciężkich, str. 133. — Talko-Hryncewicz Julian. Ludy Azji środkowej. Materiały do antropologii Mongoło-chałchasów, Mongoło-buryatów i Tungusów, str. 145. — Niezabitowski Edward Lubicz. Materiały do flory sosen Galicyi (5 tablic), str. 155. — Jarosz Jan. Fauna wapienia węglowego w okręgu krakowskim. Część I: Trylobity (1 tabl.), str. 185. — Hulanicka R. O zakończeniach nerwowych w skórze żaby jadalnej (*Rana escul.*) (1 tabl.), str. 215. — Rogala Wojciech. O niektórych małżach senonu lwowsko-nagórzańskiego (1 tabl.), str. 227. — Talko-Hryncewicz Julian. Notatki do antropologii Czuwaszów nadwołżańskich, str. 251.
- Rydzewski Bronisław.** Przyczynek do znajomości fauny kredowej w Miążach pod Grodnem (1 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 192).
- Smoluchowski Marian.** Doświadczenia nad fałdowaniem się sprężystych płyt pływających (B. III. 1909, II, str. 727).
- Sprawozdania Komisji fizyograficznej,** obejmujące pogląd na czynności, dokonane w ciągu roku 1908, oraz Materiały do fizyografii krajowej, tom 43, 1909, 8-o, str. XXVII, 82, 167, 99, i 63, tab. 13, ryc. 7. K 11:50.
- Treść.** Skład Komisji fizyograficznej i sprawozdania z posiedzeń, str. III. — Dział I. Materiały do klimatografii Galicyi, zebrane przez Sekcyę meteorologiczną w roku 1908. — Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych w Galicyi w r. 1908, zestawione w c. k. Obserwatorium astronomicznem w Krakowie, str. 3. — Meteor i zorza północna, str. 62. — Gradobicia w r. 1908, str. 62. — Hawryśiewicz Julian. Spostrzeżenia pojavów w świecie roślinnym i zwierzęcym, wykonane w roku 1909 w Ożydowie, str. 71. — Dział II. Materiały zebrane przez Sekcyę zoologiczną i botaniczną. — Namysłowski Bolesław. Zapiski grzyboznawcze z Krakowa, Gorlic i Czarnej Hory, str. 3. — Rouppert Kazimierz. Zapiski grzyboznawcze z Galicyi, str. 31. — Rouppert Kazimierz. Zapiski grzyboznawcze z okolic Ciechoćka, str. 39. — Klemensiewicz Stanisław. O nowych i mało znanych gatunkach motyli fauny galicyjskiej. Przyczynek szósty,

str. 53. — Namysłowski Bolesław i Rouppert Kazimierz. Galicyjskie podstawczaki zbioru Grzegorza Bobiaka, str. 59. — Smreczyński Stanisław. Uwagi o dotychczasowych spisach pluskwiaków galicyjskich, str. 63. — Hirschler Jan i Romaniszyn Jan. Motyle większe (*Macrolepidoptera*) z okolic Lwowa (7 tablic), str. 80. — Zapałowicz Hugo. Ze strefy roślinności karpackiej, III, str. 156. — Rouppert Kazimierz i Namysłowski Bolesław. Żmudzkie grzyby zebrane przez Prof. Dra Edwarda Janczewskiego, str. 161. — Sprostowania do prac B. Namysłowskiego i K. Roupperta (do str. 3—52, 62—69), str. 166. — Kędzierski Stanisław. Kilka słów o pojawieniu się w Galicyi pustynnika w r. 1908, str. 167. — Część III. Materiały zebrane przez Sekcyę geologiczną. — Łoziński Walery. Głacyalne zjawiska u brzegu północnego dyluwium wzdłuż Karpat i Sudetów (1 tabl. i 6 ryc.), str. 3. — Łoziński Walery. Przykład tworzenia się doliny wskutek zapadnięć w W. Ks. Krakowskiem (1 ryc.), str. 51. — Łoziński Walery. O usuwaniu się gliny w Tymowej w brzeskim powiecie (1 tabl.), str. 55. — Łoziński Walery. Kilka uwag o powstaniu niżowych jezior, str. 58. — Siemiradzki Józef. Zbiory L. Zejsznera z Kieleckiego dewonu (2 tabl.), str. 62. — Niezabitowski Edward L. Gąsienice wyżłabiające wapienie (1 tabl.), str. 95. — Część IV. Materiały zebrane przez Sekcyę rolniczą. — Klecki Waleryan. Studya nad rasami i odmianami bydła rogatego w Polsce. Serya II (2 tabl.), str. 3. — Klecki Waleryan. O bydle powiślańskiem z obory z Wójczy, str. 33.

Staniszki W. Przyczynek do znajomości przemian związków fosforowych w roślinach (1 tabl.) (B. III. 1909, II, str. 95).

Świętosławski W. Przyrząd elektryczny do wyznaczania stałej kalorymetru (4 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 548).

— Badania termochemiczne nad związkami organicznymi (B. III. 1909, II, str. 941).

Tysowski A. Stosunek narządu słuchu do pęcherza pławnego u ryb ślodziowatych (1 tabl.) (B. III. 1909, I, str. 45).

Vorbrodt J., patrz Bruner L. i Vorbrodt J.

Witkowski August. O zasadzie względności (*Rk. 1908/09), 8-o, str. 28. K — 60.

Wójcik Kazimierz. Nowe odsłonięcie oolitu w przekopie kolejowym w Balinie koło Krakowa (4 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 360).

Wóycicki Zygmunt. Spostrzeżenia nad zjawiskami wzrostu, regeneracji i rozmnażania się niektórych wodorostów zielonych w warunkach hodowli pracownianych i pod wpływem gazu świetlnego (54 ryc.) (B. III. 1909, II, str. 588).

Zakrzewski Konstanty. O własnościach optycznych metali (B. III. 1909, II, str. 734).

Zaremba Stanisław. Liczbowe rozwiązanie zagadnienia Dirichleta i zagadnienia hydrodynamicznego (B. III. 1909, I, str. 125).

— O istnieniu najwyżej jednego tylko rozwiązania zagadnienia Dirichleta (B. III. 1909, I, str. 561).

— O zasadzie najmniejszej wartości (B. III. 1909, II, str. 197).

Zawadzki J., patrz Bruner L. i Zawadzki J.

Żorawski Kazimierz. O podobnych odwzorowaniach powierzchni (B. III. 1909, I, str. 311).

— O pewnych własnościach całek wielokrotnych (B. III. 1909, II, str. 483).

IV. Dzieła osobno wydane.

Acta rectoralia Almae Universitatis studii Cracoviensis. Tomus secundus — continens annos 1536—1580 — editionem curavit Stanislaus Estreicher. Kraków 1909, 8-o, str. IX i 380. K 7-50.

Brodziński Kazimierz. Nieznane pocyze — wydał z rękopisów Dr. Aleksander Łucki, 1910, 8-o, str. XV i 244. K 4.—.

* **Chotkowski Władysław ks.** Historya polityczna kościoła w Galicyi za rządów Maryi Teresy 1772—1780. Kraków 1909, 8-o, tom I, str. XXIII i 444, tom II, str. XI i 532

Corpus iuris polonici. Sectionis primae: privilegia, statuta, constitutiones, edicta, decreta, mandata Regnum Poloniae spectantia comprehendentis. Voluminis quarti, annos 1523—1534 continetis, fasciculus primus, typis mandavit adnotationibus instruxit Osvaldus Balzer, 1910, 4-o, str. 94. K 10.—.

Czermak W., patrz Pamiętnik Zjazdu.

*) Wydane z zasiłkiem Akademii.

Katalog wydawnictw Akademii Umiejętności w Krakowie, 1910, 8-o, str. VIII i 252. K 2'40.

Łukasiewicz Jan. O zasadzie sprzeczności u Arystotelesa. Studium krytyczne, 1910, 8-o, str. 209. K 4'—, (Nakład. fund. wyd. im. W. Osławskiego).

Morawski Kazimierz. Historia literatury rzymskiej za Rzeczpospolitą. Kraków 1909, 8-o, str. X i 365. K 8'—.

Pamiętnik Zjazdu historyczno-literackiego imienia Mikołaja Reya dnia 1—4 lipca 1906 — wydał z polecenia Akademii Umiejętności Dr. Wiktor Czermak, 1910, 8-o, str. 287 i 1 nl. K 4'50.

Rostworowski M., patrz Dyaryusz Sejmu.

Rutkowski Jan. Klucz Brzozowski biskupstwa przemyskiego w w. XVIII (21 tablic graficznych), 1910. 8-o, str. VI i 201. K 4'50.

Sawicki Ludomir. Rozmieszczenie ludności w Karpatach zachodnich. 8-o, 1 mapa, str. 69. K 2'—.

Smolka St., patrz Korespondencya Lubeckiego.

Sobieski Wacław. Polska a Hugononi po Nocy św. Bartłomieja. 1910, 8-o, str. 231. K 4'—.

Szydelski Stefan ks. Konstanty Zieliński, Arcybiskup lwowski, 1910, 8-o, str. 195. K 3'60.

Ubiory ludu polskiego: Krakowskie, część II, tekst napisał Włodzimierz Tetmajer. — Folio, zeszyt II, 6 tablic barwnych i 22 ryciny, str. 20. K 5'—.

Źródła do dziejów Polski porozbiorowych. I.

Dyaryusz Sejmu z r. 1830—1831 — wydał Michał Rostworowski. — Tom IV, od 26 maja do 18 czerwca 1831. Kraków 1910, 8-o, str. XXVIII i 695. K 10'—.

Źródła do dziejów Polski porozbiorowych. II.

Korespondencya Lubeckiego z ministrami sekretarzami stanu Ignacym Sobolewskim i Stefanem Grabowskim, wydał, materyałami archiwalnymi dotyczącymi się tych samych spraw dopełnił i objaśnieniami opatrzył Stanisław Smolka, Kraków 1909, 8-o, tom I, 1821—1823, str. CVII i 408, z 1 podobizną; tom II, 1824—1826, str. 500, z 1 podobizną; tom III, 1827—1830, str. 407, z 1 podobizną; tom IV, Dodatki — Uzupełnienia — Indeksy, z 3 podobiznami, str. 533. K 36'—.

V. Rocznik, Sprawozdania i Bulletin.

Rocznik Akademii Umiejętności. Rok 1908/1909. 1909, 8-o, str. 219, 10 tablic rachunkowych. K 2'—.

Treść. Skład Akademii, str. 1. — Posiedzenie publiczne dnia 22 maja 1909, str. 63. — Witkowski August: O zasadzie względności, str. 133. — Konkursy i nagrody, str. 171. — Fundacya im. ś. p. Jadwigi i Zofii Tomkiewiczównien, str. 179. — Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucjami naukowemi, str. 195.

Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności. Rok 1900, Nr. 5—10; rok 1910, Nr. 1—4. (Prenumerata roczna K 3'—; zeszyt osobny K —'50).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. I. Classe de philologie. II. Classe d'histoire et de philosophie. Rok 1909, Nr. 1—10, 8-o, str. 179. (Prenumerata roczna K 6'—; zeszyt osobny K —'80).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. III. Classe des Sciences mathématiques et naturelles.

Rok 1909, tom I, Nr. 1—5. 8-o, str. 770 (liczne rysunki i tablice), 1909, tom II, Nr. 6—10, 8-o, str. 993 (liczne rysunki i tablice). (Prenumerata roczna K 12'—; zeszyty osobne w cenie następującej: Nr. 1—5 po K 3'—; Nr. 6 — K 7'80; Nr. 7 — K 8'30; Nr. 8 — K 6'80; Nr. 9 — K 6'70; Nr. 10 — K 2'—).

Od 1 stycznia 1910 „Bulletin“ Wydz. mat.-przyr. podzielono na dwa działy: Dział A — Nauki matematyczne, Dział B — Nauki biologiczne (Prenumerata roczna Działu A wynosi K 6'—; Działu B — K 8'—; ceny osobnych zeszytów uwidoczniiono na ostatniej stronie okładki).
